

נא להוציא מביהכ"נ עד יום ב'
ואם בדעת הגבאים לגונוזו במוצ"ש,
ניתן לקחת במוצ"ש.

דבררי ההיחם

דרשות ומאמרים
מלאים וגדושים בדבקות ואהבת ה'
מלווים בסיפורים מלהיבי הנפש
על סדר

ויצא

◆ הברכה מגיע בזכות הצדיק ◆

נכתב בעזרת החונן לאדם דעת
על ידי
יוסף חיים ב"ר דניאל זצ"ל אליהו

הוקדש לרפואת
גב' נורית בת רומיה תח"י
לרפואה שלימה במהרה, בתוך שאר
חולי ישראל אמן.

כל הזכויות שמורות

למחבר

לפרטים

054-8428679

לקבלת החוברת ניתן לשלוח
בקשה לכתובת המייל:

D0548428679@gmail.com

וכן ניתן להוריד דרך אתר דרשו
תחת השם "גליון דברי חיים"

ויצא

הברכה מגיע בזכות הצדיק

ויאמר אליו לכן אם נא מצאתי חן בעיניך נחשתי ויברכני יי בגללך:
ויאמר נקבה שכרך עלי ואתנה: ויאמר אליו אתה ידעת את אשר עבדתיך ואת
אשר היה מקנה אתי: כי מעט אשר היה לך לפני ויפרץ לרב ויברך יי אתך
לרגלי ועתה מתי אעשה גם אנכי לביתי: (בראשית כו ל)

צדיק בא לעיר

בשעה שבא יעקב לחרן כתיב: "וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני
קדם: וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרים צאן רבצים עליה
כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים והאבן גדלה על פי הבאר: ונאספו
שמה כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקו את הצאן
והשיבו את האבן על פי הבאר למקמה:" (בראשית כט א-ג).

"ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו
רעו: ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים וגללו את האבן
מעל פי הבאר והשקינו הצאן:" (שם פסוקים ז-ח)

יעקב מגיע לחרן, ורואה את כל הרועים בצהרי היום יושבים בטלים
ממלאכתם, אומר להם יעקב מדוע אתם בטלים ממלאכתכם, תשקו את
הצאן ותמשיכו למלאכתכם? אמרו לו הרועים, שאין ביכולתם להשקות
את הצאן, כיון שיש על פי הבאר, אבן גדולה שאי אפשר להרימה, רק

אמר להון הָבו לי משכונן דְלִית חד מְנַכּוֹן מְפָרְסָם, וְיִהְיוּ לִי מְשֻׁכּוֹנִין, (אמר להם לבן, כל אחד מכם יתן לי משכונן שלא יגלה את התוכנית הזו ליעקב והסכימו לתת לו).

וְאֶזַל וְאִיתִי עֲלֵיהוֹן חֲמַר מִשַׁח וְקוֹפֵר, הָוִי לְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ לְבָן הָאֲרָמִי שְׂרָמָה בְּאַנְשֵׁי מְקוֹמוֹ. (הלך עם המשכונות שנתנו לו, והביא על חשבון המשכונות יין שמן ובשר)

וְכוּלֵי יוֹמָא הָווּ מְכַלְלִין בֵּיהּ (כל זמן משתה החתונה היו מפארים ומשבחים את יעקב) וְכִיּוֹן דְעַל בְּרַמְשָׁא אָמַר לְהוֹן מָה הוּא כְּדִין, (וכיון שהגיע הערב והמשיכו להלל ולשבח אותו, אמר להם יעקב מה זה שאתם מרבים לשבח אותי?) אָמְרִין לִי אַתְּ גַּמְלַתְּ חֶסֶד בְּזַכּוּתָךְ, (אמרו לו, אתה גמלת איתנו חסד, שבזכותך יש לנו מים בשפע) וְהָיוּ מְקַלְסִין קוֹדְמוֹי וְאָמְרִין הָא לֵיאָה הָא לֵיאָה, הִיא לֵאָה הִיא לֵאָה.

בְּרַמְשָׁא אַתּוֹן מְעַלְתָּא וְחַפּוֹן בּוֹצִינְיָא. (בלילה כשהכניסו את הכלה, כיסו את הנרות כדי שיהיה חושך, כדי שלבן יוכל לתת לו את לאה מבלי שירגיש) אָמַר לְהוֹן מָהוּ כְּדִין, (אמר להם יעקב מדוע אתם עושים חושך?) אָמְרִי לִי מָה אַתְּ סְבוּר דְאַנְן דְכָרִין דְכּוֹתְכוֹן. (אמרו לו מה אתה חושב שאנו אילים, שהעיזים פרוצים בעריות, אנחנו צנועים)

וְכָל הָהוּא לֵילֵיאָה הָוָה צּוּחַ לָהּ רַחֵל, וְהִיא עֲנִיאָ לִי. בְּצַפְרָא וְהִנָּה הִיא לֵאָה, אָמַר לָהּ מָה רַמְיָתָא בַת רַמְאָה, לָאוּ בְלֵילֵיאָה הָוָה קָרִינָא רַחֵל וְאֵת עֲנִית לִי. אָמְרָה לִי אֵית סִפְר דְלִית לִי תְלַמִּידִים, לֹא כֶּךָ הָיָה צוּחַ לָךְ אַבוּךָ, עֲשׂוּ, וְאֵת עֲנִי לִי. וַיֹּאמֶר אֶל לְבָן מָה זֹאת עֲשִׂיתְ לִי וְגו', וַיֹּאמֶר לְבָן לֹא יַעֲשֶׂה כֵן וְגו', מִלָּא שְׂבַע זֹאת וְגו'.

אם כן מבואר, שעד שיעקב הגיע לחרן, היה שם בצורת, ולא היה מים, ומאז שהגיע יעקב לבית לבן, במשך עשרים שנה ששהה שם, כל תושבי חרן יתברכו בשפע של מים.

והנה לאחר עשרים שנה שיצא יעקב מבית לבן, בבת אחת פסקה הברכה חזרה הבצורת ולא היה טיפת מים כמו שכתוב: "וַיֵּגַד לְלָבָן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בָרַח יַעֲקֹב:" אומר התרגום יונתן (לא כב) וּבְתַר דְאַזַּל יַעֲקֹב, קָמוּ רַעֲיָא עַל בִּירָא, וְלֹא אֲשַׁפְּחוּ מֵיָא, וְאִמְתִּינוּ תְלִיתָא יוֹמִין דִּילְמָא תְּהִי טִיִּיפָא, וְלֹא טַפַּת, וּבְכֵן אִיתּוּי לְלָבָן בַּיּוֹמָא תְלִיתָא וַיֵּדַע אַרוֹם עַרְק יַעֲקֹב, דְּבְזַכּוּתֵיהּ הָוָה טִיִּיפָא עֲשְׂרִין שָׁנִין:.

אומר התרגום, בשעה שברח יעקב מלבן באו הרועים לשאוב מים מהבאר כהרגלם במשך עשרים שנה, ולתדהמתם אין טיפת מים, והמתינו שם שלושה ימים אולי יהיה קצת מים ולא היה כלום, עשרים שנה היתה נותנת הבאר כל יום מים בשפע, ובבת אחת נגמר המים, אז ידעו שברח יעקב ומימלא נגמרה הברכה.

לבן מתברך בבנים ובנכסים

בשעה שבא יעקב לבית לבן נתברך לבן בבנים ובעושר, וכך אמרו חז"ל במדרש (בראשית רבה עג ח) ויאמר לבן אם נא מצאתי חן בעיניך וגו' נסיתי ונבדקתי ויברכני ה' בגלליך. ויאמר נקבה שכרך עלי, סכום קטע פרוש (אמור הסכום קצוב ופרש מה שכרך). ויאמר אליו אתה ידעת וגו': כי מעט אשר היה לך וגו' ויפרץ לרב, רבי יהודה בשם רבי סימון בשם רבי חזקיה אמר מעט שבועים נפש. נאמר כאן מעט ונאמר להלן מעט במתי מעט, מה להלן בשבועים נפש, אף כאן שבועים.

ויברך ה' אתך לרגלי, כל מקום שהצדיקים הולכים ברכה משתלחת, ירד יצחק לגרר, באת ברכה לרגלו, שנאמר: וירע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה וגו' (בראשית כו יב) ירד יעקב אצל לבן, ובאת ברכה לרגלו, שנאמר: ויברך ה' אתך לרגלי. יוסף ירד אצל פוטיפר, באת ברכה לרגלו, שנאמר: ויברך ה' את בית המצרי (בראשית ל"ט ה)

וישמע את דברי בני לבן (בראשית לא א) חזקיה אמר עד שלא ירד יעקב אבינו לשם לא נפקד בזכרים, וכיון שירד יעקב אבינו לשם נפקד בזכרים, הודא הוא דכתיב: וישמע את דברי בני לבן. (שם עג יב)

וכך אמרו בזהר הק'. רבי אבא אמר: אלף צאן, ואלף כבשים, ואלף עזים, היה מביא לו יעקב ללבן בכל חודש וחודש, וזה שכתוב: "כי מעט אשר היה לך לפני ויפרץ לרב ויברך יי' אתך לרגלי" (בראשית ל ל)

וברכה שלמעלה אינה פחותה מאלף מכל מין ומין. מהצאן אלף מצא, מכבשים אלף מצא. מעזים אלף מצא. על כל מה ששורה הברכה

שלמעלה, אינה פחותה מאלף, עד שבעבור יעקב נתעלה לבן בעושר.
ע"כ.

והנה הכתוב אומר "וְהָיָה רַחֵל בְּתוֹ בָּאָה עִם הַצֹּאֵן" (בראשית כ"ט ו) הגע בעצמך, אם היה ללבן עדר גדול של צאן, האם היה שולח את זה ביד ילדה קטנה שתרעה אותם, בהכרח שהיה לו מעט צאן, שילדה קטנה יכולה לשמור עליהם.

וכך כתוב בתרגום יונתן על הפסוק: "עוֹדְנוּ מְדַבֵּר עִמָּם וְרַחֵל בָּאָה עִם הַצֹּאֵן אֲשֶׁר לְאִבִּיהָ כִּי רָעָה הָיָה" (פרק כ"ט פסוק ט) עַד דְּהָיָה מְמַלִּיל עִמָּהוֹן, וְרַחֵל אֶתֶת עִם עֵנָא דְלֵאבֹהָ אַרוֹם רַעִיתָא הִיא בְּהָהוּא זְמַנָּא, (עד שהיה יעקב מדבר עם הרועים, והנה רחל באה עם הצאן של אביה כי רועה היא) אַרוֹם הָיָה מַחְתָּא דִּי בְּעֵנָא דְלֵבָן, (כי יד ה' היתה בצאן לבן שהיו מתים) וְלֵא אֲשֶׁתִּירוֹ מְנַהוֹן אֶלְהֵן קְלִילִין (ונשארתי מתי מעט) וְתַרִּיף רַעִיא דִּילִיהָ (ושילח את הרועים שלו) וְמָה דְאֲשֶׁתֶּאֱרוֹ שׁוּי קָדָם רַחֵל בְּרַתִּיהָ: (ומה שנשארתי נתן ביד רחל בתו)

ובנוסף רעיית הצאן, זה לא מקצוע של נשים שצריכות להסתובב בשדות עם הרועים, אין זו דרכה של אשה, אלא מקצוע של גברים, ואם לבן שלח את בתו לרעות, בהכרח שלא היה לו בנים כי אם בנות.

ומאז שבא יעקב לביתו, התברך גם בבנים, ובעושר גדול.

בפרקי דרבי אליעזר (פרק לו) איתא: "וְהָיָה רַחֵל בְּתוֹ בָּאָה עִם הַצֹּאֵן:" רב הונא אומר הכל צפוי לפני הקדוש ברוך הוא. קדם שבא יעקב לחרן מה עשה הקדוש ברוך הוא, שלח מגפה בצאנו של לבן, ונשתירו מעט מהרבה מה שהיתה רחל רועה, שנאמר (בראשית כ"ט ט) "וְרַחֵל בָּאָה עִם הַצֹּאֵן אֲשֶׁר לְאִבִּיהָ כִּי רָעָה הָיָה". ומנין שנשתירו מעט מהרבה, שנאמר: (שם ל, לו) "וַיַּעֲקֹב רָעָה אֶת צֹאֵן לְבָן הַנּוֹתְרֹת", מן המגפה: "וַיִּבְרַךְ ה' אֶתֶף לְרַגְלֵי" (שם ל), וכי רגליו של יעקב להפרות ולהרבות צאנו של לבן. מכאן אמרו יש רגל אדם מברכת בית ויש רגל אדם מחרבת בית. והיה רגל יעקב מברכת, שנאמר: "וַיִּבְרַךְ ה' אֶתֶף לְרַגְלֵי".

וכן אמרו חז"ל במדרש תנחומא (שמות טז) שני בני אדם קבלו שני צדיקים ונתברכו בשבילן, ולא היה להם בנים מתחלה, ומשנכנסו

לְבַתֵּיהֶם נָתַן לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּנִים, לָבֵן וַיִּתְרוֹ. לָבֵן, אֲפֹשֶׁר הִיא לֹא בֵן וְהִיְתָה בְּתוֹ רֹעֵה אֶת צֹאנָיו? אֲלֵא שְׂלֵא הָיוּ לוֹ בָּנִים. וּמִשְׁנַכְנְסֵי יַעֲקֹב לְבֵיתוֹ, נִתְבָּרַךְ בְּנִכְסִים וּבְבָנִים, דְּכָתִיב: "נַחֲשֵׁתִי וַיְבָרְכֵנִי ה' בְּגִלְגָלָה" (בראשית ל, כז). וְכָתִיב: "וַיִּשְׁמַע אֶת דְּבָרֵי בְנֵי לָבֵן".

יִתְרוֹ, דְּכָתִיב: "וּלְכַהֵן מִדִּין שִׁבְעַת בָּנוֹת". אֲפֹשֶׁר הָיוּ לוֹ בָּנִים, וּבְנוֹתָיו רֹעוֹת? אֲלֵא שְׂלֵא הָיוּ לוֹ, וּמִשְׁנַכְנְסֵי מֹשֶׁה לְבֵיתוֹ, נִתְבָּרַךְ וְהָיוּ לוֹ בָּנִים, דְּכָתִיב: "וּבְנֵי קַיִנִי חָתָן מֹשֶׁה" (שופטים א, טז).

וְכִמוּ כֵן מִצִּינוּ אֲצֵל יִתְרוֹ שֶׁנִּתְבָּרַךְ בְּמִים בִּזְכוּת מֹשֶׁה כִּמ"ש: "וַיֹּאמֶר אֵל בְּנֵיתָיו וַאֲיוֹ לָמָּה זֶה עֲזַבְתֶּן אֶת הָאִישׁ קְרָאֵן לוֹ וַיֹּאכַל לָחֶם:" אֹמֵר רש"י: לָמָּה זֶה עֲזַבְתֶּן – הַכִּיר בּוֹ שֶׁהוּא מִזְרַעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁהֵמִים עוֹלִים לְקִרְאָתוֹ:

וְהִנֵּה כְּשֶׁלֶבֶן נִפְרַד מִיַּעֲקֹב אַחֲרֵי שְׂרַדְף אַחֲרָיו, הַתּוֹרָה אֹמֶרֶת: "וַיֵּשְׁבּוּ לָבֵן בְּבִקְרָה וַיִּנְשֶׁק לְבָנָיו וּלְבָנוֹתָיו וַיְבָרַךְ אֹתָהֶם וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב לָבֵן לְמִקְמוֹ:" (בראשית לב א) אֹמֵר הַמְדַרְשׁ (רַבֵּה ע"ד ט"ז) וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב לָבֵן לְמִקְמוֹ, לְסוּרוֹ, מִלְּמַד שְׁנַכְנְסוֹ לְסִטִּים בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְהָיוּ מְקַרְקְרִים בּוֹ כָּל הַלְּיָלָה. כְּשֶׁרַדְף לָבֵן אַחֲרֵי יַעֲקֹב, נִכְנָסוּ לוֹ לְסִטִּים לְבֵיתוֹ, וְלִקְחוּ אֶת כָּל רִכּוּשׁוֹ וְנִהַפְךְ לְעַנִּי, כְּפִי שֶׁהִיָּה טֶרֶם כִּשְׁבָא יַעֲקֹב לְבֵיתוֹ.

וּמִבְּאֵר הַנְּצִי"ב "וַיֵּשֶׁב לָבֵן לְמִקְמוֹ" שְׁחֹזֵר לְמַעֲמָדוֹ כִּמוֹ שֶׁהִיָּה לְפָנֵי שְׁבָא יַעֲקֹב, שֶׁהִיָּה עֲנִי וְחֹסֵר כָּל, שֶׁרַבְצָה קִלְלָה בְּנִכְסָיו.

וְאֹמֵר הַנְּצִי"ב, הִיָּה זֶה סִימָן לְמוֹשֶׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בֵּין הָאוֹמוֹת, שֶׁהִנְהַגְתָּ בְּרַכָּה לְיִתְרוֹ אֶת מְקוֹמָם לְכוֹלָם, כִּמוֹ שְׁכָתוּב: "וַיְבָרְכֵהוּ בְּכָל מִשְׁפַּחַת הָאֲדָמָה" (בראשית יב ג) וְכֹאשֶׁר רִדְפוּ אֶת הַיְהוּדִים וְגִרְשׁוּם, כֹּלָם הַכִּירוּ שְׁנֵתִקְלָל הַמְּקוֹם, וְנִסְתַּלְקָה הַבְּרַכָּה.

עֲמִידַת יַעֲקֹב בְּבֵית לָבֵן, הִיָּה סִימָן לְצוּרַת הַהִנְהַגָּה הַמְלוּוָה אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בֵּין הָאוֹמוֹת, הִיָּכֵן שְׁעַם יִשְׂרָאֵל הִגִּיעַ בְּגִלוּתוֹ, נִהִיָּה בְּאוֹתָהּ מְדִינָה רוּוַחָה כְּלִכְלִית, שֶׁפַּע שֶׁל בְּרַכָּה, וְכִשְׁעַם יִשְׂרָאֵל עֲזָבוּ אֶת הַמְדִינָה, חֲזְרוּ הַגּוֹיִים לְדִלוּתָם.

יצחק מגיע לגרר

כשיצחק אבינו גר בגרר כתוב: "וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ הַחֲוֵלָה וַיִּמְצָא בְשָׁנָה הַהוּא מָאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ יי': וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיִּלְךְ הַלֶּוְךְ וַיְגַדֵּל עַד כִּי גָדַל מְאֹד: וַיְהִי לוֹ מִקְנֵה צֹאן וּמִקְנֵה בָקָר וְעַבְדָּה רַבָּה וַיִּקְנְאוּ אֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים: וְכָל הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ עַבְדֵי אָבִיו בְּיַמֵּי אַבְרָהָם אָבִיו סִתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים וַיִּמְלְאוּם עֵפֶר: וַיֹּאמֶר אַבְיִמֶלֶךְ אֶל יִצְחָק לָךְ מַעֲמֹנֵנוּ כִּי עֲצַמְתָּ מִמֶּנּוּ מְאֹד: וַיִּלְךְ מִשָּׁם יִצְחָק וַיִּחַן בְּנַחַל גְּרָר וַיֵּשֶׁב שָׁם" (בראשית כו יג-יז)

אמרו רבותינו במדרש (בראשית רבה ס"ו) "וַאֲבִימֶלֶךְ הִלְךָ אֵלָיו מִגְּרָר:" (בראשית כו, כו), מִגְּרָר, מִלְּמַד שְׁנַכְנְסוּ לְסִטִּים לְתוֹךְ בֵּיתוֹ וְהָיוּ מְקַרְקְרִים בּוֹ כָּל הַלַּיְלָה.

דָּבָר אַחֵר, מִגְּרָר, מִגְּרָר, מִלְּמַד שְׁעָלוּ בּוֹ צְמָחִים, כְּמָה דָּאֵת אָמַר (איוב ב, ח): לְהִתְגַּרְדּ בּוֹ.

וכ"כ בתרגום יונתן (פסוק כו) "וַאֲבִימֶלֶךְ הִלְךָ אֵלָיו מִגְּרָר וְאַחֲזָת מַרְעָהוּ וּפִיכַל שׁוֹר צָבָאוֹ" וז"ל: וְכַד נִפְקַ יִצְחָק מִגְּרָר, (כשיצא יצחק מגרר) אֲתִיבְשָׁן בִּירֵיהוֹן וְאִילָנֵיהוֹן לָא עֲבָדוּ פִירִין (יתבישו הבארות, והאילנות לא הוציאו פירות) וְאֲרֻגִישׁוּ דְבִגִין דְּתַרִיכוּ יְתִיה הָוָה לְהוֹן כָּל דָּא (והרגישו תושבי העיר שבוכות יצחק שהיה דר עימם, היה להם את כל הברכה) וְאֹזַל אַבְיִמֶלֶךְ לְוֹתִיהָ מִגְּרָר וְאַתְקִיף בְּרַחֲמוּי לְמִיזַל עֲמִיה וּפְכַל רַב חִילִיה: (ולכן הלך אבימלך לדבר אליו דברי פיוס שיחזור לעירם)

והנה כאשר ראו את כל אלה, אז הבינו שהיה להם מקודם טעות גדולה כנ"ל, על כן הלכו לפייסו ולבקשו שימשוך עליהם גם כן השפעותיהם כנ"ל. כמ"ש: "וַאֲבִימֶלֶךְ הִלְךָ אֵלָיו מִגְּרָר וְאַחֲזָת מַרְעָהוּ וּפִיכַל שׁוֹר צָבָאוֹ: וַיֹּאמֶר אֵלֵהֶם יִצְחָק מְדוּעַ בָּאתֶם אֵלָי וְאַתֶּם שְׂנֵאתֶם אֹתִי וְתִשְׁלַחֲנִי מֵאֲתָכֶם:"

וצריך ביאור מה היתה טענתם בתחילה שגרשו אותנו, ומה קרא עכשיו שחפצים היו שיבוא להתגורר בארצם?

וביארו המפרשים: כל מה שהאנשים ניוזנים בזכות הצדיק, זה רק אם הם מאמינים בצדיק, אבל אם ח"ו הם שונאים אותנו, אז ודאי שלא

יבוא להם השפע בזכותו, רק מעט חיות (קוסטא דחיותא) יהיה להם, מכיון שטוב לצדיק טוב לשכנו, והרי הם מתגוררים ביחד עם הצדיק.

ולכן כשבאו אצל יצחק נאמר: "וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יִצְחָק מִדּוֹעַ בְּאַתֶּם אֱלֹהֵי הַלֵּא לְפִי דַעְתְּכֶם הִנֵּן לֹא אֵינִי יֹכֵל לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם מִבְּטַעֲמִים א' וְאַתֶּם שׂוֹנְאֵתֶם אֶתִּי" וכל מי שהוא שונא להצדיק אין הצדיק יכול להושיעו.

ב' "וַתִּשְׁלַחֲנִי מֵאַתְּכֶם" ר"ל גם מעט השפע שהיה לכם מטעם טוב לצדיק טוב לשכנו, גם זה אין לכם, כי אמרתם לי, "לָךְ מֵעַמּוֹנוּ"...

ועל זה השיבו אבימלך, האמת שבתחלה היה סברתינו כי כל העושר שיש לך הוא מחלקנו, מחמת שאתה דר עמנו, ולכן כל השפע הולך אליך, ואחרי שראינו שגם עכשיו אתה הולך וגדל, אף שאינך דר אתנו, ואדרבה הרע לנו יותר מעת שהלכת מאתנו, כמו שביארו המד"ר והתרגום יונתן, אם כן אנו רואים, כי אין העושר שלך מחמת חלקנו שאתה נטלת, אך מחסדי ה' שהוא עושה עמך חסד גדול, והוא משפיע לך שפע רב כמה שתוכל לקבל, ואין זה חלקנו, ואם כן באנו לפייסך.

ועל כן נאמר: "וַיֹּאמְרוּ רְאוּ רְאִינוּ כִּי הָיָה יי' עִמָּךְ" ר"ל: שראינו עתה ראייה אחרת מאשר ראינו מקודם, היינו "כִּי הָיָה יי' עִמָּךְ" פירוש: כל השפע והעושר אשר היה לך בעת שהיית עמנו, היה לך רק מצד חסדי השם יתברך ב"ה וב"ש ולא חלקנו, ועל כן רצוננו לכרות עמך ברית. (אמרי יוסף פר' תולדות).

*

בגמרא סנהדרין (לט): אמרו על הפסוק: "וַיִּקְרָא אַחָב אֶל עֲבָדָיו וְאָשֶׁר עַל הַבַּיִת וְעֲבָדָיו הָיָה יָרָא אֶת יי' מֵאֵד" (מלכים א יח ג) מה ביאור הפסוק?

אמר רבי יצחק: אמר לו אחאב לעובדיה משרתו, ביעקב כתוב: "נַחֲשֵׁתִי וַיְבַרְכֵנִי יי' בְּגִלְלָךְ". ביוסף כתוב: "וַיְבָרֶךְ יי' אֶת בֵּית הַמְצָרִי בְּגִלְלַת יוֹסֵף"

אם כן שאל אחאב את עובדיה, אם אתה צדיק, מדוע הבית שלי לא מתברך בזכותך? שמא אתה לא ירא אלהים?

יצתה בת קול ואמרה, "וְעַבְדֵי הוּא הָיָה יֵרָא אֶת יי' מְאֹד" אבל ביתו של אחאב אינו מזומן לברכה.

ובמפרשים ביארו, מה ההבדל בין ביתו של אחאב שלא נתברך לבית לבן ופוטיפר, הרי כולם היו רשעים?

ותירצו על כך, (עיין מלבי"ם) שאחאב היה הרי יהודי שעבד עבודה זרה, ועשה את כל התועבות שבעולם, ופחד שבגלל העבירות שלו תבוא קללה בנכסיו, לכן הביא את עובדיה שבזכותו יתברכו נכסיו. לכן לא זכה שיתברך ביתו בזכות עובדיה.

תכף לתלמידי חכמים ברכה

איתא בגמרא (ברכות מב.) אמר אביי: תכף לתלמידי חכמים ברכה, שנאמר: "נַחֲשֵׁתִי וַיְבָרְכֵנִי יי' בְּגִלְלָהּ" (בראשית ל כ"ז). איבעית אימא מהכא, שנאמר: "וַיְבָרְךָ יי' אֶת בֵּית הַמְצָרִי בְּגִלְלַת יוֹסֵף" (בראשית ל"ט ה.).

כתב רש"י: תכף לתלמיד חכם ברכה, המקריבו אליו ומארחו בביתו ברכה בביתו.

יעקב טען ללבן "וַיְבָרְךָ יי' אֶתְךָ לְרֵגְלִי" (שם פסוק ל) ופירש האבן עזרא: משעה שבא רגלי בביתך, נתברכת, ולבן אכן הודה לדברים שאמר "וַיְבָרְכֵנִי יי' בְּגִלְלָהּ" הרי שהכיר בכך שתיכף משבא אצלו יעקב החל צאנו להתברך, הרי שתיכף להכנסת תלמיד חכם בביתו של אדם זוכה האדם לברכה.

עוד ראה מביאה הגמרא שהבית מתברך בזכות הצדיק, מהפסוק שנאמר אצל יוסף הצדיק "וַיְהִי מֵאֲזַי הַפְּקִיד אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ וַיְבָרְךָ יי' אֶת בֵּית הַמְצָרִי בְּגִלְלַת יוֹסֵף וַיְהִי בְרַכַּת יי' בְּכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ בְּבֵית וּבִשְׂדֵה" (בראשית לט ה) הרי שתיכף שהפקיד אותו בביתו נתברך ביתו של המצרי.

מדוע הגמרא הביאה עוד ראייה מיוסף, וכי לא מספיק הראיה מיעקב שהיה אצל לבן?

וביארו המפרשים: על פי מה שאמרו בגמרא (סנהדרין קד.). ברא מזכה אבא, כלומר שהאב זוכה לברכה בזכות הבן הצדיק, והנה אמרו במדרש (בראשית פרשה פד כא) שלחתן קורין בן, "אין אדם נמנע מלקרא לחתנו בנו ולכלתו בתו" וכך כתב רש"י (שבת כג:): ד"ה נפיק מנייהו, ואם כן ברכתו של בית לבן, אפשר ובאה בזכות יעקב, רק מפני שהיה חתנו כבנו, ולא משום שאירח תלמיד חכם בביתו, לכן מביא אביי עוד ראייה מיוסף הצדיק שנתברך בגללו בית המצרי. (תוספת ברכה לבעל התורה תמימה בראשית לט ה.).

ועוד תירצו: כי הנה לבן הכיר בברכה לה זכה מכח יעקב, ורצה אף לשלם על כך ליעקב, אבל אצל פוטיפר, לא מוזכר בתורה שהכיר בכך, כתוב רק, "וירא אדניו פי יי אתו וכל אשר הוא עשה יי מצליח בידו" (בראשית ל"ט ג) היינו שראה שמה שיוסף עושה הוא מצליח, אבל לא מבואר שפוטיפר הכיר שגם הצלחתו שלו היא מכח יוסף, אדרבה רואים שפוטיפר היה מוכן להשליך את יוסף לבור, וזהו שרוצה הגמרא להוסיף ולהדגיש מיוסף, שגם אם הברכה לא זועקת שהיא מהתלמיד חכם, רק ההצלחות של הבעל הבית נראים ומתקבלים באופן טבעי, אעפ"כ יש לדעת, כי הם מכח התלמיד חכם, וכמו שהתורה מעידה "ויהי מאז הפקיד אתו בביתו ועל כל אשר יש לו ויברך יי את בית המצרי בגלל יוסף ויהי ברכת יי בכל אשר יש לו בבית ובשדה" (בראשית ל"ט ה.).

*

במשנה במסכת עבודה זרה (פרק ג משנה ב) איתא: "המוצא שבְּרֵי צְלָמִים, הָרִי אֵלוּ מִתָּרִים. מִצָּא תְּבֻנִית יָד או תְּבֻנִית רֶגֶל, הָרִי אֵלוּ אֲסוּרִים, מִפְּנֵי שְׁפִיּוּצָא בְּהֵן נֶעְבְּד:"

ואמרו על כך בירושלמי (עבודה זרה יט.) שהגויים תושבי 'כות' עשו להם פסל דימוי רגל כנגד רגלו של יעקב, וכנגד רגלו של יוסף שבאה ברכה לרגליהם לבתיהם של לבן ושל פוטיפר, כמ"ש במלכים (ב יז ל) "ואנשי כות עשו את נרגל" נרגל מלשון רגל (בנביא כתוב 'כות'

אך בירושלמי כתוב אנשי בית שמש, וכתבו בספרים שזה טעות של המדפיס, במקום לכתוב 'כות' כתבו 'בית', ואחר כך הוסיפו 'שמש')

אם כן הברכה שבאה לביתו של לבן בזכות יעקב, ובית פוטיפר בגלל יוסף, הדבר היה מפורסם אפילו בין עובדי עבודה זרה, עד שעשו להם פסל בדמות רגל.

כשיעקב הגיע למצרים פסק הרעב

כתב הרמב"ן "ותתם השנה ההוא ויבאו אליו בשנה השנית" (בראשית מז יח) בשנה השנית – לשני הרעב, ואף על פי שאמר יוסף "פי זה שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר" (בראשית מה ו), מכיון שבא יעקב למצרים באתה ברכה לרגלו והתחילו לזרוע וכלה הרעב.

וכן אמרו במדרש (בראשית רבה (פט ט) אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן חֲנִינָא שְׁתֵּי שָׁנִים עָשָׂה הָרָעָב, שְׁכִיּוֹן שְׁיָרַד יַעֲקֹב אָבִינוּ לָשֵׁם עָלָה הָרָעָב. וְאִמָּתִי חָזְרוּ בֵימֵי יַחֲזִקְאֵל, הִדָּא הוּא דְכָתִיב (יחזקאל כט, יב): וְנָתַתִּי אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁמֶמָה בְּתוֹךְ אֲרָצוֹת נִשְׁמוֹת וְעָרֶיהָ בְּתוֹךְ עָרִים מְחַרְבוֹת תִּהְיֶינן שְׁמֶמָה אַרְבָּעִים שָׁנָה. אַמְנֵם בְּתוֹסַפְתָּא סוּטָה אִמְרוּ שֶׁהָרָעָב חוֹזֵר מִיד כַּשֶּׁנְּפֹטֵר יַעֲקֹב.

כתוב בתוספתא (סוטה פרק י ו-ט) בא יצחק היה שובע שנאמר: "ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו יי" (בראשית כ"ו י"ב) כל זמן שהיה אברהם קיים, היו בארות נובעות מים, משמת אברהם מהו אומר? "וכל הבארת אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר" (שם פסוק ט"ו) אמרו הואיל ואין נובעות מים, אינן אלא תקלה מפני גייסות, עמדו וסתמום. בא יצחק והיו בארות נובעות מים, שנאמר: "וישב יצחק ויחפר את בארת המים אשר חפרו בימי אברהם אביו ויסתמום פלשתים אחרי מות אברהם ויקרא להן שמות כשמת אשר קרא להן אביו: ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים: (שם י"ח-י"ט)

עד שלא ירד יעקב לארם נהרים, לא נתברך ביתו של לבן הארמי, שנאמר: "פי מעט אשר היה לך לפני ויפרץ לרב ויברך יי אתך

לְרַגְלִי". משירד, מהו אומר? "נחשתי ויברכני יי' בגללך" (בראשית ל כ"ז כ"ט)

עד שלא ירד יוסף למצרים לא נתברך ביתו של פוטיפר, משירד מהו אומר? "ויברך יי' את בית המצרי בגלל יוסף" (בראשית ל"ט ה)

עד שלא ירד יעקב למצרים, היה רעב שנאמר: "פי זה שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש שנים אשר אין תריש וקציר" (בראשית מ"ה ו) משירד מהו אומר? "הא לכם זרע וזרעתם את האדמה" (שם מ"ז כ"ג)

אמר ר' יוסי כיון שמת יעקב אבינו חזר רעב ליושנו שנאמר: "ועתה אל תיראו אנכי אכלל אתכם ואת טפכם וינחם אותם וידבר על לבם" (בראשית נ כ"א) נאמר כאן כלכול "אכלל" ונאמר להלן (מ"ה י"א) כלכול "וכללתי אתך שם כי עוד חמש שנים רעב פן תורש אתה וביתך וכל אשר לך" מה כלכול האמור להלן בפגישת יוסף ואחיו רעב, אף כלכול האמור להלן לאחר פטירת יעקב, רעב.

רבי שמעון אומר: אין זה קידוש השם שדברי צדיקים קיימין בחייהם וניטלין לאחר מיתתן. אמר רבי אלעזר ברבי שמעון רואה אני את דברי רבי יוסי מדברי אבא, שזה קידוש השם, שכל זמן שהצדיקים בעולם ברכה בעולם, נסתלקו מן העולם נסתלקה ברכה מן העולם.

*

כשיעקב יורד למצרים ונפגש עם פרעה כתוב: "ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חייך: ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבתי בימי מגוריהם" (בראשית מ"ז ח-ט)

יש לתמוה כאן, מה ראה פרעה לשאול את יעקב עוד בביקורו הראשון אצלו על מספר שנות חייו? ועוד שיש זקף גדול על מלת כמה כאילו הוא אומר הו הו כמה הרבה הם חייך? ואין זה משורת דרך ארץ להראות כאילו עינו צרה באריכות ימיו של יעקב? וגם על יעקב יפלא, במה שהוסיף "מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבתי בימי מגוריהם" והלא פרעה לא שאל אותו אם היו טובים או רעים, ומה ראה לענות על מה שלא נשאל?

ובספרים הקדושים הביאו בענין זה, את מה שמסופר על רבי אריה ליב בעל שאגת אריה, כי כאשר הוזמן לשמש כמורה הוראה בעיר מיץ שבצרפת, אותה שעה היה בן שבעים בקירוב, וכשבא למקום כהונתו החדש, נודע לו שכמה בעלי בתים חשובים בעיר, אין דעתם נוחה מכך שנתמנה אצלם, רב שהגיע לשנות זקנה ושיבה.

בשבת פרשת ויגש עלה הרב לדרוש ברבים את דרשתו הראשונה בבית הכנסת הגדול שבעיר וכך פתח ואמר: בפרשת השבוע מסופר שכאשר בא יעקב למצרים שאל אותו פרעה פֶּמָה יָמֵי שְׁנַי תְּחִיף? ועל כך השיב יעקב תשובה ארוכה: "וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל פַּרְעֹה יָמֵי שְׁנַי מְגֹרֵי שְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה מְעַט וְרָעִים הָיוּ יָמֵי שְׁנַי תְּחִי וְלֹא הִשְׁיֵגוּ אֶת יָמֵי שְׁנַי תְּחִי אֲבֹתֵי בְיָמֵי מְגֹרֵיהֶם".

ענין זה מוקשה לכאורה מכמה צדדים, ראשית מה חשוב לו לפרעה לדעת את גילו של יעקב אבינו בבואו למצרים? ושנית מדוע מאריך כל כך יעקב בתשובתו לשאלה זו, ולא מסתפק בתשובה קצרה ועניינית "יָמֵי שְׁנַי מְגֹרֵי שְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה"?

והנה כשמתבוננים היטב בדברי הכתוב מתיישבות קושיות אלה אחת לאחת.

פרעה מלך מצרים ראה בעליל שבבוא יעקב לארצו, פסקו שנות הרעב, ואדמת הארץ נתברכה בשפע רב, עקב גאות מי הנילוס, אולם הוא חשש, שמא אין שפע זה שמור למצרים אלא לזמן קצר, כיון שיעקב היה כבר זקן מופלג, משום כך התעניין פרעה לדעת את גילו המדוייק של יעקב אבינו באותו זמן, ובפגישתם הראשונה שאל אותו פֶּמָה יָמֵי שְׁנַי תְּחִיף? והטעם זקף גדול שעל תיבת כמה, בא להביע את חרדתו של פרעה על זקנתו המופלגת של יעקב.

יעקב ירד לסוף כוונתו של השואל, ולכן השיב לו באריכות "יָמֵי שְׁנַי מְגֹרֵי שְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה" הגעתי רק לגיל של מאה ושלושים שנה, ובמשפחתנו אין זה גיל מופלג כל כך, "מְעַט וְרָעִים הָיוּ יָמֵי שְׁנַי תְּחִי" אני נראה זקן מכפי גילי, בגלל שנות צער ומרורים שעברו עלי, אך עודני רחוק שנים הרבה משנות חיי אבותי אברהם ויצחק. "וְלֹא הִשְׁיֵגוּ אֶת יָמֵי שְׁנַי תְּחִי אֲבֹתֵי בְיָמֵי מְגֹרֵיהֶם".

והוא הדין בדידי הרעים רבי אריה ליב בקולו, אפשר שבעיני רבים אני נראה זקן ותשוש, אך לאמיתו של דבר קפצה עלי הזקנה בלא עת מחמת ימי עוני ומחסור, אולם מבטיחכם אני, שבעזרת השם אכהן בקהילתכם עוד עשרים שנה.

דברי השאגת אריה באותה שבת נתקיימו במלואם, עשרים שנה ישב גאון אדיר זה על כסא הרבנות במיץ, ובני הקהילה נתכבדו ברבם הדגול עד יומו האחרון.

*

אמרו רבותינו בגמרא (ברכות ס"ג:): (עיי' בפרשת לך לך מאמר כבוד שמים, שהארכנו בזה) בענין ברכתו של עובד אדום הגתי בגלל ארון ה' ששהה בביתו שלשה חודשים (שמואל ב ו יא) זו חמות אשתו של עובד, שהיה משבט לוי, ושמונה כלותיה משמונת בניו, שילדו כל אחת ששה בכרס אחד, יחד הם חמישים וארבעה בנים, 9 כפול 6 = 54 ובנוסף השמונה בנים של חמות סך הכל הם ששים ושנים כמו שמפורש בדברי הימים (א' כ"ו ח) "כֹּל אֵלֶּה מִבְּנֵי עֶבֶד אָדָם הָמָּה וּבְנֵיהֶם וְאֶחְיֵיהֶם אִישׁ חֵיל בְּכֹחַ לְעִבְדָּה שְׁשִׁים וּשְׁנַיִם לְעֶבֶד אָדָם"

והרי דברים קל וחומר, מה ארון האלקים שלא היה בו אלא שני לוחות נתברך הבית בזכותו, חכמים ותלמידים, שהן נכנסין לביתו של אדם, על אחת כמה וכמה שיתברך הבית בזכותם.

הרי מבואר, שביאתו של התלמיד חכם מביאה ברכה למקום שנמצא שם.

ועוד אמרו באבות דרבי נתן (פרק יא) יהי ביתך בית ועד לחכמים, שכל זמן שהחכמים ותלמידיהן נכנסין לתוך ביתו של אדם, הבית מתברך בזכותן. שכן מצינו ביעקב אבינו וכו' וכן אתה מוצא ביוסף וכו'.

וכן את מוצא בארון האלהים על שנכנס לביתו של עובד אדום נתברך הבית בזכותו שנאמר ברוך ה' את בית עובד אדום וגו' (שמואל ב' ו' י"ב). וכו'.

וכך אמרו חז"ל במסכת (יומא ל"ט). תנו רבנן: ארבעים שנה ששמש שמעון הצדיק, היה גורל עולה בימין, מכאן ואילך – פעמים עולה בימין פעמים עולה בשמאל. וכו' ונשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים, וכל כהן שמגיעו כזית יש אוכלו ושבע, ויש אוכלו ומותיר.

מכאן ואילך נשתלחה מארה (קללה) בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים, וכל כהן מגיעו כפול, הצנועין מושכין את ידיהן והגרגרנין נוטלין ואוכלין.

כל הברכה שהיתה לכהנים בבית המקדש, בזכות שמעון הצדיק, ולאחר מותו הופסק הברכה והשפע הנ"ל.

מעשה שהיה: פעם אחת בא רבי אברהם אבן עזרא ז"ל לעיר אחת בערב שבת, לכוש בגדים קרועים ומטולאים, וישב על אבן אחת ברחוב היהודים מחכה לאיש שיאספהו אל ביתו. וישב לו כמה שעות ואין איש אשר בא לאוספו.

סמוך לחשיכה עבר באותה סביבה זקן מכובד, ושאל את רבי אברהם יהודי אתה? השיב ברוך ה', יהודי אני, ונוכרי בעיר זו, היום ירד ואין איש אוספני לביתו.

אמר לו הזקן, אם תרצה תבוא לביתי, ותסתפק כמה שזימן ה' לי ולבני ביתי. אמר לו: גם ברוך תהיה.

כשישבו בסעודת ליל שבת והגיעו לגמר הסעודה, אמר האורח לבעל הבית, היש עוד תבשיל בבית? השיב: יש עוף מבושל לכבוד סעודת יום שבת שלמחרת.

אמר האורח, נאכל אותו עכשיו ולמחר יעזור ה'.

אמר בעל הבית לאשתו, שתביא את העוף המבושל של מחר. אך האישה סירבה ואמרה: ומחר מה נאכל? אבל היות והאורח מצא חן בעיני בעל הבית, ציוה על אשתו בתוקף והביאה את העוף לשולחן, ואכלו את כולו.

שוב חזר האבן עזרא ושאל את בעל הבית אם יש עוד תבשיל? אמר בעל הבית שיש עוד תבשיל, שמיועד לסעודה שלישית.

אמר האבן עזרא נאכל אותו עכשיו, ומחר יסייענו ה'.

ובעלת הבית שומעת ומצטערת באומרה, ראה מה הבאת לנו את הזולל הזה, אשר רוצה לאכול את כל התבשילים שהכנתי ליום השבת, ומה נעשה מחר? נשאר בתענית במשך כל השבת?

אמר לה האבן עזרא אל תיראי בתי, מחר ימלא השם כל מחסוריניו.

ולאחר הפצרות רבות, הביאה האשה גם את התבשיל המוכן לסעודת שלישית ואכלוהו.

למחרת קם האבן עזרא מוקדם והלך לבית הכנסת, עלה וישב במקומו של רב הקהילה שעדיין לא בא.

כשהתחילו לבוא הקהל, ראו קבצן יושב במקומו של הרב, גערו בו: עמוד, חצוף, איך אתה מעז לישב במקום גדולים!!!? זה מקום מוריני הרב!!!

אבל הוא עשה את עצמו כלא שומע, ולא זז מהמקום.

כשהגיע הרב, קמו כל הקהל לכבודו, והוא לא זע ולא נע, תפסוהו בזרועותיו פרנסי הקהילה להרחיקו משם בכח וחירפוהו בכל מיני גידופים, עד שאמר להם הרב, הרפו ממנו הלא עיניכם רואות, שהוא שוטה וחסר דעת.

נשאר יושב שם האבן עזרא כל שעת תפילת שחרית, והרב עומד ליד ארון הקודש.

קודם שפתחו הארון להוציא את הספר תורה, עמד האבן עזרא ועלה לתיבה, והחל לדרוש וכך פתח ואמר: הנושא: בענין מה שאמר הרב שאני שוטה וחסר דעת, והמשיך בדרשתו והשמיע חידושים עצומים שלא שמעתם אוזן מעולם, עד

שהרב והקהל היו אחוזי תימהון על גודל חוכמתו ועל דברי אלוקים החיים היוצאים מפיו.

לאחר התפילה הפציר רב המקום וכל גדולי העדה שילך עמהם לאכול על שולחנם, אך הוא סירב ולא רצה.

ואמר: הזקן הזה אספני אמש לביתו, אף על פי שלא הכיר אותי ולא את תורתו, לכן אשב אצלו ולא אחליפנו באכסניה הטובה ביותר.

ובדרך שהיה הולך לבית הזקן, נשאו אחריו שליחי הרב, בשר ודגים ויין וכל מיני מטעמים עד שמלאו את בית הזקן, והיה לו ולבני ביתו לכמה סעודות.

ובתוך הסעודה אמר האבן עזרא לבעל הבית, הלא אמרתי לכם שהשם יעזור לנו, ואשת הזקן התביישה על אשר סירבה אתמול להביא את אשר ביקש, אבל קרא לה ואמר אל תתביישי, בואי ונתענג יחד, כי יום מכובד הוא יום תענוגים, והיה מזמר עד שכל הבית נתמלא אורה ושמחה של שבת קודש.

סיפר הרב נתן חיים איינפלד זצ"ל. בשמחת תורה תשנ"ח באמצע אמירת ההלל, בדיוק כשאמרתי יסור יסרני יה, חשתי כאב ברגלי השמאלית.

מורגל אני בכגון דא, והכאבים חולפים מעצמם תוך שעה, ניסיתי להסיח דעתי מהם לבל יפרו מצות עשה של שמחת החג, אבל הכאבים הלכו וגברו.

לרקוד בהקפות ודאי שלא יכולתי, ביקשתי זו הפעם הראשונה שלא יקראוני לאחוז בספר התורה, היסורים אחזו בי כצבת, עד שלא יכולתי להזיז את הרגל, בקושי רב גררתי עצמי לעלות לתורה, ובמאמצים מרובים עלתה לי העמידה.

בתפילת מוסף של חג, היסורים עלו מכף הרגל לקרסוליים, משם לשוקיים ולברכיים, עד שכל הרגל היתה גוש של כאב נורא.

פניתי לידיד, ובקשתיו ששיג עבורי כסא גלגלים לקחתני הביתה, בקושי נורא הגעתי לדירתי, פניתי ישר למיטתי ויחלתי שהכאב יתפוגג ולו במעט, אך הכאב התעצם ולא הרפה.

עם צאת החג חיפשתי רופא שיבוא לביקור בית ולא מצאתי, לא השגתי אלא רופא אחד שהסכים לקבלני בביתו בשעה זו, הכאבים שלא שכחו בינתיים, התעצמו שבעתיים, כשקמתי והצבתי רגלי על הארץ, כל צעד עלה לי ביסורים נוראים, ואין לתאר את הקושי בירידת המדרגות, את הכניסה למונית ואת היציאה ממנה, וההליכה לרופא, אך כל זה היה כאין וכאפס לעומת בדיקתו של הרופא.

הוא השכיבני על הספה בחדרו, והחל לבדוק את הרגל, וכל נגיעה היתה כשפוד מלובן בבשר החי, שלא לדבר על נסיונותיו לשובב את הרגל, שמילטו מפי זעקות כאב נוראות, סוף דבר הרופא עמד חסר אונים, לא זו בלבד שלא היתה בידו תרופה אף לא ידע מה הבעיה, הזריק זריקה להקלת הכאבים, אך לתחושתי לא עזרה מאומה.

התייסרתי כל הדרך חזרה, וכל הלילה נאנקתי במכאובי בלא הפוגה, הזעיקו רופאים מתאימים שונים, ועמדו נבוכים, ערכו סידרת צילומים, והחליטו שמקננת בי ל"ע המחלה הנוראה רחמנא ליצלן, בינתיים לא היתה בידם בשורה, מלבד כדורי הרגעת כאבים.

ניתן לשער את יסורי הנפש שנוספו ליסורי הגוף, כשמעי את הבשורה הקשה, אבל הלא אמרו שניתנה רשות לרופא לרפא, נועצתי עם איש החסד, הרב אלימלך פירר בשומעו את הדברים הפנה אותי לפרופסור אחד.

הפרופסור בדק אותי, ולרווחתי הרבה דחה בלעג את מסקנות רופא בית החולים, הוא קבע חד משמעית שהבעיה נובעת מחוט השדרה, וצייד אותי במכתב בו העלה את מסקנת הביניים, יתכן ויהיה מקום לשלחו למרפאות כאב לשם קבלת זריקות אפידורליות.

לאחר ששמעתי שאין כאן גידול ממאיר חלילה, עניין אותי דבר אחד, פרופסור כמה זמן להערכתך יימשכו הכאבים? והפרופסור ענה בטיפול הולם ישכבו הכאבים בעוד כששה שבועות, אבל יהיה צורך בטיפול פיזיותרפי רצוף במשך שנה שלמה.

אוי כל כך הרבה זמן אמשיך לסכול!!! וענה במשיכת כתף, אין דרך אחרת... זה המצב נזעקתי!!! נראה שהטלטולים והמאמץ נתנו אותותם, והיסורים התגברו והתעצמו באותו לילה ללא נשוא, כאבים רצופים שהאפילו על כל מה שהתייסרתי עד כה, לא עזרו הזריקות שקיבלתי, והכדורים שנטלתי.

בוקר יום חמישי הפציע, ואני נזכרתי שהיום ימלאו שבוע ימים לתחילת היסורים ונזכרתי בנקיפת לב, בדברי הגמרא לעולם יבקש אדם רחמים עד שלא יחלה, שאם חלה אומרים לו הבא זכויות והפטר (שבת לב). אילו ידעתי מראש אמרתי לנפשי, היה עובר עלי יום כפורים אחר, הושענא רבה אחר, אבל רבוננו של עולם הן אומרים אנו, "עננו העונה בעת צרה עננו" הן גם מתוך צרה ממציא אתה פדות ורווחה.

בהרגשה זו התעטפתי בטלית והנחתי תפילין.

אשתי הודיעה שהיא יוצאת לקניות לכבוד השבת המתקרבת, הצעתי שתנעל את הדלת מבחוץ ותיטול עמה את המפתחות, שהרי איש אינו עומד לבוא, וגם אם ינקשו בדלת אין בכוחי ללכת ולפתוח.

עמדתי להתפלל בשברון לב, וכשסיימתי תפילתי צלצלו בפעמון הכניסה, משלא עניתי נשמעו נקישות רמות בדלת, לא

יכולתי להציג כף רגלי על הארץ בלא יסורים נוראים, על כן צעקתי מי שם? הדלת נעולה!!!

כנראה שקולי נשמע, ובתשובה שמעתי את קולו של הרב אפשטיין שליט"א (נאמן ביתו של רבי חיים קנייבסקי) שקרא, הרב נמצא למטה במכונת ורוצה לעלות לבקר...

אין לתאר את התרגשותי, למרות הכאבים העזים שממש פילחו את כל גופי מכף רגלי עד ראשי, מיהרתי לקום וחיפשתי בקדחנות את מפתח הבית, שהרי שבוע שלם לא היה בידי, תוך שאני קורא לרב אפשטיין שיואיל להמתין רגע עד שאמצא את המפתח.

דילגתי על רגל אחת, וחיפשתי בכיסי הבגדים ובמגירות ולשוא! בצער רב הודעתי, שהמפתח אינו מצוי ברשותי.

הרב אפשטיין ירד, והודיע לרבי חיים שאין מה לעלות, הבית נעול והמפתח אינו תחת ידו.

שאל רבי חיים מנין לך זאת? איך דיברת עמו? וענה: שוחחתי עמו מעבר לדלת.

אמר רבי חיים, אם כן אף אני מבקש לשוחח עמו מעבר לדלת.

יצא הרב מהמכונת, והחל עולה במדרגות כשהרב אפשטיין אחריו, ולאחר מכן סיפר לי ששמע את רבי חיים אומר בעלותו "המבקר את החולה נוטל חליו" ועוד שמע שאמר "אנו צריכים אותו" (רבי נתן שימש שד"ר בארצות הגולה למען כולל חזון איש)

נשא הרב אפשטיין קולו וקרא: הרב נמצא ליד הדלת, כשהגיעו לא שיערתי שרבי חיים יטריח עצמו, לא הייתי מוכן לכך שיעלה, בידעו שהדלת נעולה.

כשמעי, התרגשתי וכל גופי הרעיד, זעקתי בבכי רבינו: יש לי יסורים נוראים... ומיד דילגתי ממיטתי, חרף יסורי האיזמים ודידיתי אל הדלת הנעולה.

שמעתי את קולו הקדוש "ר' נתן רפואה שלמה, רפואה שלמה, ועוד פעם: הקדוש ברוך הוא ישלח לכם רפואה שלמה במהרה, ולאחר מכן בקול רם שלום, ושוב רפואה שלמה במהרה, קולו עודנו מהדהד באזני וכל תיבה חרוטה בזכרוני כמכוות אש וכעמוד אור, כל תיבה ספורה ומדודה.

מיהרתי לחלון שממנו ניתן להשקיף לעבר חדר המדרגות, ראיתי את רבי חיים יורד, וזעקתי: רבי... יש לי כאבים נוראים, נשא אלי עיני קדשו ואמר: רפואה שלמה במהרה, המשיך לרדת ואני דידיתי למרפסת הנשקפת אל הרחוב, ראיתיו יוצא מן הבית וניגש אל המכונית.

לפתע לפני שנכנס למכונית, נשא עיניו כלפי מעלה וראני, חיך לעברי ואמר בקול, שנשמע עד למרפסת, רפואה שלימה.

נשארתי נטוע על עמדי עד שהמכונית נעלמה מעיני, רק אז פניתי לשוב לחדר, חזרתי לחדרי, ולפתע עצרתי בתמהון, רק עתה שמתי לב שפסעתי מן המרפסת עד לשולחן שבמרכז החדר בלא לחוש כאב, ועם שתי הרגליים מבלי לדדות על רגל אחת.

היתכן?!!! לא אין זה אלא דמיון, הרמתי את רגלי הימנית והשענתי כל משקל גופו על רגלי השמאלית, ומאומה, אין כאב הרמתי רגלי השמאלית, הנחתיה על הכסא מיששתי אותה בידי, זכרתי איך זעקתי מרה אך אמש, כשהרופא נגע ברגל נגיעה קלה, ועתה כלום אין שום כאבים.

בשניה חלף ועבר הכל, וללא כל זריקות ותרופות, נס, נס נעשה לי, ברוך שעשה לי נס, התחלתי לרקוד משמחה.

תודה לך ה' אלקינו מלך העולם, תודה לך, המכין מצעדי גבר, רקדתי בבכיות נוראות, רקדתי ושוררתי, מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי, רקדתי ושרתי, הודו לה' כי טוב כי לעולם

חסדו, כך רקדתי ורקדתי למעלה מעשר דקות תמימות, כך מצאתני אשתי כשחזרה מן הקניות לשבת.

כשיצאה נעלה את הדלת על חולה, שאינו יכול להציג כף רגלו על הארץ, נאנק מכאביו וזועק ביסוריו, וכשחזרה מצאתו מפזז ומכרכר ומשורר, מן המיצר קראתי יה ענני במרחב יה, נדהמה כל כך, שהחלה לבכות מהתרגשות, ואף אני בכיתי כנגדה.

מה הריקוד הזה? שאלה בדמעות, ואני השבתי, תשלומין להקפות של שמחת תורה, בהן לא יכולתי לרקוד, אבל מה אירע? איך קרה הנס? שאלה...

השבתי הלא תדעי בהעדרך היה כאן 'פרופסור' והביא מזור, סיפרתי על ביקורו של שר התורה והיראה, שהביא עמו את הרפואה, מאחורי הפרגוד, מעבר לדלת.

כמה הצטערה שלא היתה בבית באותה שעה, אילו היתה לא היתה הדלת נעולה והיינו זוכים לקבל פני שכינה.

מיד התקשרתי להרב אפשטיין, שאך לפני שעה קלה היה עד לזעקה שבאה מנהמת לבי, רבינו יש לי יסורים נוראים "איך האב געפערלכע שמערצן" וביקשתי שימהר אל רבי חיים לבשרו שברכתו הועילה לאלתר, ומיד כשברכני ברפואה שלמה חלפו עברו כל הכאבים.

הרב אפשטיין רץ לבית רבי חיים לבשרו, ופוק חזי ענוותנותו, כשמעו אמר בפשטות כדרכו ומה התרגש (מגילה טו.) הרי זו גמרא מפורשת אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך.

מובן שהסיפור הכה גלים, והרעיש את מכירי וידידי הרבים, שראו ביסורי ומכאובי והצטערו עמי בצערי, ועתה שמחו בשמחתי, והשתאו לדרך המופלאה בה חלפו הכאבים.

גם שמחתו של רבינו רבתה למאוד, וסיפר ידיד נפשי בן אחותו רבי משה ברזם שכאשר ביקר רבי חיים בבית אחותו הרבנית ברזם, סיפר כמה הצטער בצערי, ואיך הגיע לבקרני

ביקור חולים ומצא הדלת נעולה, וברכני מאחרי הדלת ואיך נרפאתי בס"ד מיד לאחר מכן, והפטיר בחיור, הנה יהיה עוד סיפור עלי...

משראיתי שהכאבים אכן חלפו עברו, וגם הריקוד הממושך ריקוד ההודיה, לא השפיע עלי במאומה, מיהרתי והלכתי בעצמי לבית רבינו, ונתתי תודה להשי"ת על כל פסיעה ופסיעה מי כמוני ידע להוקירה.

באתי ועמדתי לפני הדרת קדשו, ולפתע פרצתי בבכי נרגש סיפרתי בפרצי התייפחויות על הכאבים והייסורים הנוראים על הפחדות הרופאים ותחזית הפרופסור, ולא עזרו, לא זריקות מורפיום, ולא כדורים חזקים, והנה תיכף לתלמיד חכם ברכה (ברכות מב.) רבינו הבריא את הכאבים מיד, וכל המחלה נעלמה כלא היה כלל.

קם רבינו ניגש לארון הספרים נטל מסכת עבודה זרה ופתחה בדף נ"ה. החל לקרוא בהתעוררות, אף כך יסורים, בשעה שמשגרים אותם על האדם, משביעים אותם שלא תלכו אלא ביום פלוני, ולא תצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית, ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני, כיון שהגיע זמנם לצאת, הלך זה לבית עבודת כוכבים אמרו היסורים, דין הוא שלא נצא, וחוזרים ואומרים, וכי מפני ששוטה זה עושה שלא כהוגן אנו נאבד שבועתנו? והיינו דאמר רבי יוחנן מאי דכתיב: "וְחָלִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים" רעים בשליחותם ונאמנים בשבועתם.

נשא אלי רבינו עינים אוהבות ואמר: הרי זו גמרא מפורשת שנגזר על היסורים באיזה יום יבואו ובאיזה רגע יסורו, הגעתי רגע לפני כן, וזכיתי לקיים מצות ביקור חולים, וברגע שלאחר מכן קיימו שבועתם בנאמנת ויצאו...

המשיך רבינו וסיפר לי מה ששמע מפי אביו בעל הקהילות יעקב זצ"ל שפעם בזמן הפשרת השלגים נפרצו כל הסכרים, ומי הנהר העובר בעיר דווינסק, גאו על גדותם ואיימו להציף את העיר, קם רבינו מאיר שמחה הכהן זצ"ל בעל האור שמח ויצא לשפת הנהר, ובעמדו שם החלו המים יורדים הלוך וחסור

והעיר ניצלה משיטפון, והיה קידוש השם לעיני כל, נס גלוי וקיום רצון יראיו יעשה.

משראה רבי מאיר שמחה שמייחסים לו מופת ופלא, אמר בענוותנותו, אין כאן כל נס אלא פסוק מפורש הוא, "אמר עד פה תבוא ולא תסיף ופא ישית בגאון גליך" (איוב ל"ח י"א) גבול שם הקדוש ברוך הוא לגיאות הנהר, ובמקרה הגעתי ברגע, בו הגיע לשיאו והתחילו המים לסגת.

אף כאן סיים רבינו נגזר על יסוריך שיסורו ממך ביום חמישי בשעה אחת עשרה וחצי, ובמקרה הגעתי באותו רגע.

ואמרתי ומה סבור רבינו אודות המעשה אצל האור שמח האמנם רק במקרה הוא הגיע? אם כך העזתי פני מדוע היה עליו לצאת אל הנהר?

חייך רבינו, כי הבין לכוונתי ואמר מכל מקום תהיו בריאים כי צריכים אתכם, והוסיף ברכות מקרב לב ועניתי אמן מקרב לבי והלוואי יתקיימו בי כל ברכותיו.

ממשיך הרב איינפלד את סיפורו, כזכור נקבע לי תור להפרופסור ליום שני בשעה ארבע להמשך הבדיקות ולקביעת איבחון סופי.

בשעה היעודה הגעתי למרפאתו של הפרופסור לבדי בלא ליווי, על שתי רגלי, איזה הבדל תהומי היה בין התייצבות זו לבין הגעתי לפני חמשה ימים מובל בכסא גלגלים נאנק ומתייסר, עודני רואה לנגד עיני את הבעת פניו הנדהמות של הפרופסור כאשר פתחתי את הדלת והתייצבתי לפניו בצעד קל, האתה הוא הרב איינפלד? קרא בתמהון!!! מה קרה לך הרב איינפלד? הלא רק ביום רביעי היית כאן על כסא גלגלים צעקת נוראות כשנגעתי ברגלך, איך הבראת לפתע פתאום...

ענית לי, מישהו הגיע אלי לביקור בית, והביא לי רפואה.

הוא שאל מי רופא הפלא שהצליח להביא מזור מיידית?
אמרתי לו צדיק הדור בא, איחל לי רפואה שלמה והכאבים
עברו מיד.

כשראני נכנס, קם מכסאו בתדהמה, ועכשיו כשמעו, צנח
המום ישב נרעש בעליל, הדיבור ניטל מפיו, לבסוף אמר: אילו
היו מספרים לי לא הייתי מאמין, אבל אין לי ברירה הלא ראיתי
במו עיני.

התעשת ואמר, ובכל זאת, עלה למיטה אני רוצה לבדוק
את רגלך, בדקני והשתאה, אכן הכל כשורה אין צורך בשום
טיפול.

בתמימות שאלני הפרופסור אולי אפשר לשלוח אל הצדיק
כמה חולים קשים? קרה כאן נס קבע הפרופסור במעמד של
קידוש שם שמים, אבל עם כל זאת, עליך להיזהר, אל לך
לסחוב משאות כבדים, כשמעו שאני נוסע רבות לחו"ל
הזהירני שלא אסחוב את המזוודה בעצמי.

חובת שמירת הבריאות היא מדאורייתא.

ואני שאלתי, בעוד כמה שבועות עומד אני להשיא את בני
בעזה"י האם אוכל לרקוד בחתונה? התחלחל ואמר חלילה
וחס, אל תקל ראש במצבך, עליך להודות על כל יום של חסד,
זה עלול לחזור ללא התראה מוקדמת, אילו היה דתי היה
אומר, לא בכל שעתא מתרחש ניסא (מגילה ז')

כשבאתי להזמין את רבי חיים להחתונה, סיפרתי על
אזהרת הרופא שלא ארקוד, מכיון שהכאבים האיומים עלולים
לחזור, מיד כשמעו ביטל את הדברים במחי יד, ואמר: חס
ושלום זה לא יחזור, אני אבוא לחתונה וארקוד אתכם.

רבי חיים הגיע לחתונה, ורקד עמי ריקוד מצוה והודיה
במשך כחמש עשרה דקות.

תכף לתלמיד חכם ברכה...

רבי נתן חיים איינפלד זצ"ל מחבר הספרים מנחת נתן שיחות חיים חנוך לנער, שימש כראש ישיבת באר שבע בשנותיה הראשונות, עד לשנת תשמ"ג כשעזב את באר שבע ועבר להתגורר בבני ברק. ושם היה במשך שנים רבות שד"ר של גדולי ישראל למען כולל חזון איש לגייס תרומות בחו"ל למען אברכי הכולל.

אביו של רבי נתן, רבי מרדכי יהודה איינפלד זצ"ל היה מחשובי חסידי גור שהתגורר בפולין, ובהוראת האמרי אמת מגור עלה לארץ בשנת תרצ"א והתגורר בירושלים. למרות שהתגורר בארץ היה נוסע מידי פעם לפולין לרבי מגור.

באחד מנסיעותיו הביא עמו דורון לרבי, מפירות ארץ ישראל, ושני בקבוקי יין מארץ ישראל. כשהגיע למחס בפולין לקחו לו בקבוק אחד ואת הבקבוק השני הצליח להחביא. האדמו"ר האמרי אמת היתה לו חביבות מיוחדת לארץ ישראל ולפרותיה, ולכך בשבת קודש קידש הרבי על היין שהביא ר מרדכי. כששלח לרבנית מיין הקידוש, שלחה הרבנית לשאול על איזה יין קידש השבת הרבי? חיך הרבי ואמר, היא מבינה גדולה, היא הרגישה שיש ביין קדושה מיוחדת.

לפרנסתו עבד רבי מרדכי איינפלד כחלבן, והיה עובר בין בתי השכונה וגם בשכונות הסמוכות וסוחב שתי כדי חלב טרי עבור תינוקותיהם. וכן עבד עם חברת תנובה החברה היחידה שהיתה בימים ההם, היות ותנובה ייצרו עוד מוצרים, כגון חמאה ושמנת, פתח רבי מרדכי חנות מכולת ברח יוסף בן מתתיהו פינת ר"ח רש"י שם שירתו את הקונים, זוגתו ובנותיו ורבי מרדכי המשיך לחלק חלב.

סיפור מיוחד סיפר רבי נתן איינפלד, כל בוקר השתרך לפני החנות של הורי תור ארוך של לקוחות שבאו לקנות חלב טרי, בימים ההם הובא החלב לחנויות בכל בוקר ע"י נהגי מכוניות תנובה ישר מן הרפתות הגדולות, כשהוא מאוחסן במיכלי ברזל כבדים, האנשים היו באים אל החנות, ובידם כלי והחנווני יצק לתוכה את הכמות המבוקשת, שנמדדה בספל מיוחד ובו חריצים לסמן עד כאן רבע ליטר או חצי או שלם.

בבית היה הקונה מרתיח את החלב, שיהיה מעוקר מחיידקים וראוי לשתיה.

בין הלקוחות שעמדו בתור לפני חנות תנובה של הורי, ראו תמיד את ראש ישיבת פורת יוסף רבי עזרא עטייה זצ"ל שהתגורר בקרבת מקום ברחוב יוסף בן מתתיהו, עומד בניחותא בקומה שפופה, וקלחת בידו.

אני שהייתי נער צעיר התפלאתי מאד על המחזה, הכך יאה לגאון בישראל לעמוד כך בתור כמו כולם?

התקרבותי אל רבי עזרא ונכנסנו בדברים, גילה לי הצדיק שרעייתו סובלת מחולשה, והרופאים ציוו עליה לשתות כל בוקר כוס חלב חם וטרי, לכן טורח הוא בכבודו ובעצמו לקנות את החלב תיכף באשמורת הבוקר, שיסיפק לחזור הביתה ולהרתיחו שיהיה ראוי לשתיה תיכף בהקיצה מן השינה.

כאשר סיפר זאת רבי עזרא זצ"ל את הדברים האלה, זהרו פניו באור יקרות, הריני עסוק עכשיו במצוה חשובה לחש לי, ניכר היה עליו שהוא בענותותו פשוט מאושר למלא את התפקיד שהוטל עליו מן השמים, לדאוג לאשתו הצדיקה

והחלשה, ואינו רואה כלל פחיתות כבוד לעמוד בתור ארוך, עם פשוטי עם, אנשים ונשים כאחד מהם.

הצעתי לו שיכנס לחנות בלי תור, הרי חבל על כל רגע שלו, אולם הוא נחרד מעצם המחשבה, הרי זה גול ממש רחמנא ליצלן, האנשים בתור הקדימו ובאו לפני, וכולם ממהרים בבוקר להביא חלב לבית, אין אני רשאי לגזול את זמנם ולדלג על התור.

אמרתי לו, שיתן לי את הסיר ואני אביא לו את החלב, והוא חייך... זה גם כן גדל.

אחרי שקיבל את החלב, היה פוסע לאטו לאורך הרחוב כדי שהחלב לא ישפך, נכנס למעונו הדל שנמצא בקרבת מקום, ובמטבח הקטן, שפת את הסיר על האש, לא בכיריים של גז אלא על שלהבת קטנה בפתיליה, כעשר דקות עמד בסבלנות להשגיח על החלב שלא יגלוש ברתיחה, מזג את החלב לספל, והגיש לרובנית הכל בחיך כשכולו זורח מאושר.

מסיים רבי נתן, עשרות שנים חלפו מאז, רבי עזרא הגדול נתבקש למתיבתא דרקיעא, אך התמונה החיה הזאת עדיין ניצבת מול עיני במלוא תפארתה, תמונתו של האי בוצינא קדישא, אציל שבאצילים, העומד בבוקרו של יום סגריר, עם קלחת ביזו, מחכה בתור ארוך של פשוטי עמך ועקרות בית, עומד בסבלנות, וחושש לא להישל חלילה בגזל זמן שלהם.

יציאת צדיק עושה רושם

"וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה": (בראשית כח י) כתב רש"י: "וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע" – לא היה צריך לכתוב אלא "וַיֵּלֶךְ יַעֲקֹב חֲרָנָה", ולמה הזכיר יציאתו? אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, יצא משם, פנה הודה פנה זיוה, פנה הדרה, וכן (רות א ז) "וַתֵּצֵא מִן הַמָּקוֹם", האמור בנעמי ורות:

איתא במדרש (בראשית רבה סח ו) וַיֵּצֵא (בראשית כח, י), וְכִי לֹא יֵצֵא מִשָּׁם אֲלֵא הוּא, וְהָרִי כַּמָּה חֲמָרִים וְכַמָּה גְּמָלִים יֵצְאוּ, וְאֵת אִמְרֵי: וַיֵּצֵא יַעֲקֹב, רַבִּי עֲזַרְיָה בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה בַּר סִימוֹן אָמַר בְּזִמְנֵי שֶׁהַצְּדִיק בְּעִיר הוּא זִיוָה הוּא הִדְרָה, יֵצֵא מִשָּׁם פָּנָה זִיוָה וְזִיוָה פָּנָה הִדְרָה.

וְדִכְוֹתָהּ (רות א, ז): וַתֵּצֵא מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִיְתָה שָׁמָּה וְגו', וַתֵּצֵא, וְכִי לֹא יֵצֵא מִן הַמָּקוֹם אֲלֵא הִיא, וְהָרִי כַּמָּה חֲמָרִים כַּמָּה גְּמָלִים יֵצְאוּ וְאוֹמֵר וַתֵּצֵא, רַבִּי עֲזַרְיָה בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה בַּר סִימוֹן וְרַבִּי חֲנִינ בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַבִּי יִצְחָק אָמַר כְּשֶׁהַצְּדִיק בְּעִיר הוּא זִיוָה הוּא הִדְרָה, יֵצֵא מִשָּׁם פָּנָה זִיוָה הִדְרָה, נִיחָא דִּתְמָן לֹא הִיְתָה שָׁם אֲלֵא אוֹתָהּ

הצדקת בלבד, אלא הכא דהוי יצחק ורבקה. רבי עזריה בשם רבי סימון אמר לא דומה זכותו של צדיק אחד לזכותו של שני צדיקים.

צריך להבין, יעקב אבינו יוצא מבאר שבע, עיר שרובה גויים, כל יום ויום יוצאות שיירות מהעיר לכל רחבי תבל, וזה לא עושה רושם על אף אחד, ופתאום כשיוצא אברך כולל מהעיר, יעקב אבינו איש תם יושב אהלים וכי זה עושה רושם, עד כדי כך שפנה הודה וכו' על מי זה עשה רושם?

נתאר לעצמינו שיש צדיק אחד שמתגורר בסין, ויום אחד הוא החליט לעזוב את סין ולעלות לארץ, איזה השפעה תהיה על תושבי סין עזיבתו של הצדיק, ספק בכלל אם הכירו אותו, אם היה יוצא איזה ראש ממשלה, או זמר מפורסם, או ספורטאי, זה היה עושה רושם, אבל שיציאתו של אותו צדיק תעשה רושם על כלל תושבי העיר?!!!

הנה ידוע שבזמן שבית המקדש היה קיים, דרכו היה יורד כל השפע והברכה לעולם. כמ"ש באבות דר"נ (ד ד) על שלשה דברים העולם עומד וכו' על העבודה כיצד: כל זמן שעבודת בית המקדש קיימת, העולם מתברך על יושביו, וגשמים יורדין בזמנן, שנאמר: לֹא־הָבָה אֶת יי' אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדוֹ בְּכֹל לְבַבְכֶם וּבְכֹל נַפְשְׁכֶם: וְנִתַּתִּי מִטֵּר אֲרָצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה וּמִלְקוֹשׁ וְאֶסְפַּתְּ דָּגְנְךָ וְתִירְשֶׁךָ וַיְצַהֲרֶךָ: טו וְנִתַּתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדֶךָ לְבַהֲמֹתֶךָ וְאֶכְלֹת וְשִׁבְעַתָּ: (דברים י"א י"ג-ט"ו).

ובזמן שאין עבודת בית המקדש קיימת, אין העולם מתברך על יושביו, ואין הגשמים יורדין בזמנן. שנאמר: הִשְׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם וְסִרְתֶּם וְעַבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף יי' בְּכֶם וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מִטֵּר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ וְאֶבְדַּתֶּם מִהָרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטְּבָה אֲשֶׁר יי' נָתַן לָכֶם (שם ט"ז-י"ז).

וכן הוא אומר: וְעַתָּה שִׁימוּ נָא לְבַבְכֶם מִן הַיּוֹם הַזֶּה וּמַעַלְה מִטֵּרֶם שׁוֹם אָבֵן אֶל אָבֵן בְּהִיכַל יי': מֵהַיּוֹתֶם בָּא אֶל עֲרַמַת עֲשָׂרִים וְהִיתָה עֲשָׂרָה בָּא אֶל הַיָּקֵב לְחִשׁוֹף חֲמִשִּׁים פּוּרָה וְהִיתָה עֲשָׂרִים: (חגי ב ט"ו-ט"ז)

ועתה שימו נא לבבכם מן היום הנה ומעלה מטרים שום אבן אל אבן בהיכל יי': כוונת הנביא לומר כשתבואו לבנות את בית המקדש, שימו לבבכם ותזכרו מה היה קודם שנבנה הבית "מטרים שום אבן אל אבן בהיכל יי'" בשעת החורבן שלא היה ברכה ביבול עד כדי כך מהיותם בא אל ערמת עשרים והיתה עשרה, בא אל היקב לחשוף חמשים פורה והיתה עשרים: וכו' דהיינו שלא היה להם ברכה בחיטין, וכשבא לערימת חיטין שהיה צריך לצאת ממנה עשרים מידות, יש קללה ביבול ויש שם רק עשרה מידות. וכן ביין, מבור שצריך לצאת חמישים מידות, יוצא משם רק עשרים מחמת הקללה והמארה שמשתלחת.

אמרו ישראל לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם: מפני מה אתה עשית לנו כך? השיבן רוח הקודש, (חגי א ט) פנה אל הרבה והנה למעט והבאתם הבית ונפתתי בו יען מה נאם יי' צבאות יען ביתי אשר הוא תרב ואתם רצים איש לביתו: (שם א' ט) ואם אתם תעסקו בעבודת בית המקדש אני אברך אתכם כבתחלה שנאמר (שם ב י"ח-י"ט) שימו נא לבבכם מן היום הנה ומעלה מיום עשרים וארבעה לתשיעי למן היום אשר יסד היכל יי' שימו לבבכם: העוד הנרע במגורה ועד הגפן והתאנה והרמון ועץ הזית לא נשא, מן היום הנה אברך: הא למדת שאין עבודה שהיא חביבה לפני הקדוש ברוך הוא יותר מעבודת בית המקדש:

אבל לאחר שנחרב בית המקדש פסק כל השפע כמ"ש בגמרא (סוטה מח.). רשב"ג אומר: העיד ר' יהושע: מיום שחרב בית המקדש אין יום שאין בו קללה, ולא ירד הטל לברכה, וניטל טעם הפירות, ר' יוסי אומר אף ניטל שומן הפירות.

זאת אומרת: בית המקדש היה משפיע שפע רוחני, קדושה וטהרה, בעולם, ובודאי שכל יהודי היה מרגיש בכך קדושה וטהרה, ומכל מקום כתוצאה מההשפעה הרוחנית, זה היה משפיע גם טובה גשמית שהפירות היו יותר משובחים, ואת זה ודאי גם הגויים הרגישו, ולאחר חורבן בית המקדש, גם הגויים הרגישו שחסר להם בטובה הגשמית.

וכך היא יציאת הצדיק, כל עוד שהצדיק בעיר, הוא משפיע קדושה רוחנית על כל אנשי מקומו, וכתוצאה מכך, יש גם השפעה גשמית

שגם הגויים מרגישים אותם. וביציאתו מן העיר, גם הגויים אם ישימו לב ולא יתלו את החיסרון הטובה הגשמית בתופעה טבעית, הם אמורים להרגיש בחסרונו של הצדיק.

אומר שלמה המלך: "הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר פְּתִילֵנוּ מְשַׁגֵּחַ מִן הַחֲלָנוֹת מְצִיץ מִן הַחֲרָפִים" הגם שנחרב בית המקדש, מכל מקום, הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר פְּתִילֵנוּ, הוא הכותל המערבי שאינו חרב לעולם. כמ"ש במדרש (ילקוט שמעוני שה"ש רמז תתקפ"ו). מְשַׁגֵּחַ מִן הַחֲלָנוֹת מְצִיץ מִן הַחֲרָפִים. השגחה הממשיכה להתקיים בכל אורך הגלות.

אף שבחטאינו כביכול גרמנו שנבנתה מחיצה וכותל המפרידים ומבדילים בין עם ישראל לאבינו שבשמים, והוא מונע את תפילותינו מלעלות לפניו לרצון, וגם מונע את השפע שה' יתברך משפיע לתחתונים מלהגיע אלינו, בכל אופן, ה' יתברך לא עוזב אותנו לחלוטין. ה' יתברך עדיין משגיח עלינו, פעמים דרך חלונות גדולים השגחה יתירה, ופעמים דרך חרכים קטנים. גודל החור נקבע על ידי גודל צדקת צדיקי הדור. הצדיקים הם אלו שיוצרים קשר בין ישראל לאביהם שבשמים, ועל ידם יורד השפע מלמעלה, ככל שיש צדיקים יותר גדולים בדור, כך נוצר חור – קשר יותר גדול, ויורד שפע יותר מרווח, גם אם אין צדיקים גדולים בדור, מכל מקום ה' מסתכל במעשי הצדיקים הקיימים, וכפי ערכם ה' משגיח עלינו, כדוגמת המסתכל דרך החורים הקטנים שבכותל.

כותב הרב עזריאל טאובר זצ"ל בספרו פרקי מחשבה. שלמדנו מכאן יסוד גדול. שכל השפעת הטובה בדור, היא בזכות צדיקי הדור, וכפי מעשיהם כך ההשגחה של ה' על הדור.

כמ"ש הצרור המור (פירוש על שיר השירים לרבי יעקב מליסא מחבר ספר חוות דעת): שבזכות מעשי הצדיקים שבדור, נפתח חלון בכותל המבדיל ומפריד בינינו לבין בוראנו, ודרך שם חודרים שפע וברכה מאת ה'.

כתב הר"ן בדרשותיו. (דרוש ח עמוד קכח מהדורת פלדמן) אין ספק שכמו שבזמן שבית המקדש היה קיים היה המעון הוא 'המקדש' מקום מוכן לחול שפע הנבואה והחכמה, עד שבאמצעות המקום הוא, היה

שופע על כל ישראל. כן ראוי שיהיו הנביאים והחסידים מוכנים לקבל שפע החכמה והנבואה, עד שבאמצעותם יושפע השפע ההוא על ההמונים מבני דורם, וכל שכן לאותם שהם מתקרבים אליהם ומשתתפים עמם, שהם עצמם, כמו המקדש המקודש.

ואמרו בגמרא בבא בתרא (ז): "אני חומה ושדי כמגדלות" אני חומה – זו תורה. ושדי כמגדלות – אלו תלמידי חכמים. וביאר הגר"א: כי התלמידי חכמים הם המניקים לעולם כולו, הם שרשי היניקה הרוחנית והגשמית כאחד, כל העולם כולו נזון בזכותם.

וכן נאמר אצל יוסף. "וְיוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט עַל הָאָרֶץ הוּא הַמְּשַׁבֵּר לְכָל עַם הָאָרֶץ" (בראשית מב ו) וזה היה פיתרון החלומות. (בראשית לו ז) "וְהָיָה אֲנַחְנוּ מְאֻלְמִים אֲלֵמִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהָיָה קָמָה אֶלְמָתִי וְגַם נִצְבָה וְהָיָה תִסְבִּינָה אֶלְמָתִיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוֶין לְאֶלְמָתִי": שהמקבל השפע משתחוה לנותן השפע, ויוסף שהוא הצדיק היסוד ששומר על בריתו, הוא הצדיק שבזכותו יורד שפע לעולם.

תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם

אמרו בגמרא (ברכות ס"ד) אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא, תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם. שנאמר: וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי יְיָ וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךָ: (ישעיה נד יג) אל תקרי בניך, אלא בוניך.

וכתבו המפרשים לבאר: שהרי אמרו בגמרא (בבא מציעא נט.). אמר רב יהודה: לעולם יהא אדם זהיר בתבואה בתוך ביתו, שאין מריבה מצויה בתוך ביתו של אדם, אלא על עסקי תבואה, שנאמר: "הַשָּׂם גְּבוּלְךָ שְׁלוֹם חֵלֶב חֲטִים יִשְׁבִּיעֶךָ" (תהלים קמז ד).

אמר רב פפא: היינו דאמרי אינשי, כמשלם שערי מכדא נקיש ואתי תיגרא בביתא. פירוש: כשנגמרים השעורים מהכד בבית עד שהכלי משמיע צליל חלול כשנוקשים עליו, נוצרת תגרה ומריבה בבית. כשהבית ריק מאוכל זה גורם למחלוקת. ואם כן כשיש אוכל יש בבית שלום אבל כשאין אוכל יש מריבה.

וכמ"ש רש"י (בראשית מא ב) וְהָנָה מִן הַיָּאֵר עֲלֵת שְׁבַע פְּרוֹת יְפוֹת מְרָאָה וּבְרִיאַת בְּשָׂר וְתַרְעִינָה בְּאָחוּ. יפות מראה – סימן הוא לימי שובע, שהבריות נראות יפות זו לזו, שאין עין בריה צרה בחברתה:

אם כן בזכות הצדיק שיורד שפע לעולם שפע של ברכה ופרנסה, אם כן גורמים שעל ידי זה הם מרבים שלום בעולם.

היכן שקבור הצדיק יש ברכה

כשיצאו ישראל ממצרים כתוב: "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הִשְׁבַּע הַשְּׁבִיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פֶּקֶד פֶּקֶד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֶת עֲצָמֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם":

כתב רש"י: השבע השביע – השביעם שישביעוט לבניהם. ולמה לא השביע את בניו שישאוהו לארץ כנען מיד, כמו שהשביעו יעקב? אמר יוסף, אני שליט הייתי במצרים, והיה סיפק בידי לעשות, אבל בני, לא יניחום מצריים לעשות, לכך השביעם לכשיגאלו ויצאו משם שישאוהו:

לכאורה יש להבין מדוע חשב יוסף שהמצרים לא יניחו את בני ישראל לקחת את עצמותיו לארץ ישראל, וכי איזו תועלת יש למצרים אם ישאר גופו בארצם?

ולפי מ"ש לעיל יובן הדבר, כיון שבזכות הצדיק מגיע ברכה, וברכה זו אינה רק בשעת חיי הצדיק אלא גם לאחר מיתתו שרויה הברכה בסביבתו, מפני שמקום מנוחת הצדיקים הוא מקום קדוש.

וכמו שכתב בדרשות הר"ן (דרוש שמיני) כל המוכנים מבני דורם, וכל שכן לאותם המתקרבים אליהם, ומשתתפים עמהם, ולא בחייהם בלבד, אבל אחרי מותם מקומות קברותיהם ראוי להימצא השפע שם בצד מן הצדדים, כי עצמותיהם אשר כבר היו כלים לחול עליהם השפע האלקי, עדיין ישאר בהן מן המעלה והכבוד, שיספיק לכיוצא בזה, ומפני זה אמרו רבותינו ז"ל שראוי להשתטח על קברי הצדיקים ולהתפלל שם, כי במקום ההוא תהיה רצויה יותר להימצא שם גופות אשר חל עליהם השפע האלוקי.

מבואר בדברי הר"ן שההתקרבות למקום מנוחת הצדיק היא סיבה לזכות בשפע של ברכה.

והטעם הוא, מכיון שבחיינו זיכך את גופו ונתקדש, גופו נעשה בית קיבול לקבל את הברכה, לכן גם לאחר מיתתו, עדיין יש קשר ושייכות בין נשמתו לגופו, וממילא הקב"ה משפיע ברכה באמצעותו של הצדיק, כשם שהיה בחייו.

ולפי זה מובן היטב למה רצו המצרים שעצמות יוסף ישארו בארצם, שגם הם ראו שה' נמצא עם יוסף, ואם ישאר גופו בארצם אף לאחר מותו תבוא להם ברכה עי"ז.

וכן איתא בגמרא (סוטה יג.) בשעה שחיפש משה את ארונו של יוסף, כדי להעלות את עצמותיו לפני שיוצאים ממצרים אומרת הגמרא: ומנין היה יודע משה רבינו היכן יוסף קבור? אמרו: סרח בת אשר נשתיירה מאותו הדור, הלך משה אצלה אמר לה, כלום את יודעת היכן יוסף קבור? אמרה לו: ארון של מתכת עשו לו מצרים וקבעוהו בנילוס הנהר כדי שיתברכו מימיו.

הלך משה ועמד על שפת נילוס אמר לו: יוסף... יוסף... הגיע העת שנשבץ הקב"ה שאני גואל אתכם, והגיעה השבועה שהשבעת את ישראל אם אתה מראה עצמך מוטב אם לאו הרי אנו מנוקין משבועתך, מיד צף ארונו של יוסף.

אם כן המצרים ידעו שאת הברכה שבאה בזכות יוסף, היא תהיה גם אחר פטירתו, אם קברו יהיה שם, ולכן טמנו את ארונו של יוסף בנילוס כדי שיתברכו מימיו.

וכן מצינו בגמרא (בבא מציעא פד:) מסופר שם שלפני שנפטר רבי אלעזר בן רבי שמעון אמר לאשתו, יודע אני שהחכמים כועסים עלי על שמסרתי גנבים למלכות, וביניהם היו גם קרובי משפחה שלהם, והם לא יתעסקו בי אחרי מותי בכבוד הראוי.

לכן ביקש מאשתו שלא תספר שהוא נפטר, ותשים אותו בעליית הגג של הבית. וכך שהה שם לא פחות משמונה עשרה, ואולי אפילו עשרים ושתים שנה.

וכל אותה עת שגופו של רבי אלעזר ברבי שמעון היה מונח בעליית הגג, לא ידעו אנשים כלל שהוא מת.

וכשהיו באים שני בעלי דין לביתו של רבי אלעזר ברבי שמעון כדי להתדיין בפניו, היו עומדים בפתח. כל אחד היה משמיע את טענותיו.

והיה יוצא קול מעליית הגג, ואמר: איש פלוני אתה חייב! איש פלוני אתה זכאי.

יום אחד, פרצה מריבה בין אשתו של רבי אלעזר ברבי שמעון לשכנתה. אמרה לה השכנה: תהא כבעלה, שלא ניתן לקבורה!

אמרי רבנן: מאחר והדבר כבר נודע ברבים שהוא אינו חי ולא נקבר, שוב אין זה כבודו להשאירו כך, ולא לקברו.

ויש אומרים: הסיבה שהחכמים התעוררו להביאו לקבורה, מפני שרבי שמעון בן יוחאי, אביו של רבי אלעזר, נגלה לחכמים בחלום, ואמר להו: גוזל אחת יש לי ביניכם, ואי אתם רוצים להביאה אצלי?

הלכו החכמים להביא אותו לקבורה.

לא הניחו תושבי בני עכבריא שהיו גרים בסמיכות לעירו של רבי אלעזר ברבי שמעון, להוציא את רבי אלעזר ברבי שמעון מביתו, משום שכל אותם השנים שהוה היה מונח בעליית גגו, לא נכנסה חיה רעה לעירם.

הגיע ערב יום כפור, כשאנשי עכבריא היו טרודים, שלחו חכמים לבני כפר בירי הסמוך לעכבריא, שיקחו את מטתו של רבי אלעזר ברבי שמעון, והביאו אותה אל פתח מערת אביו רבי שמעון בן יוחאי. הרי שגם לאחר פטירתו עדיין יש ברכה במקום מנוחתו של הצדיק.

סיפר הרב חיים דוב רבינאוויץ זצ"ל (מח"ס דעת סופרים על התנ"ך) שהיה בלוויתו של החפץ חיים זצ"ל ושמע אחד מן המלווים צועק "די חפץ חיים איז נישט דא, מיר דארפען פארמאכען די לאטענ"ס" החפץ חיים איננו, ולכן אנו צריכים לסגור את התריסים בביתנו.

והיינו שבני דורו של החפץ חיים הבינו היטב, שכל עוד שהח"ח היה בחיים, הוא היה מגין עליהם ועכשיו שנפטר מן העולם וחסרה מהם שמירתו פחדו מאוד ממידת הדין המתוחה כנגדם.

מספרים ששליט קובה לא הרשה ליהודים לעזוב את ארצו, מפני שבזכותם מגיעה אליהם ברכה.

בהזדמנות מיוחדת הוא הרשה לבחור אחד ללכת לארה"ב ללמוד 'רבנות' ואותו יהודי לא רצה לחזור, וסיפר על האיסור שהוטל עליהם לעזוב את קובה.

סיפר רבי אלעזר מאיר טייץ שליט"א שאביו רבי פנחס טייץ זצ"ל (הרב דאליזבט בניו ג'רוזי) ביקר בראדין בזמן שפעל עבור יהדות רוסיא, ועלה במחשבתו להעביר את קברו של החפץ חיים זצ"ל לארץ ישראל, וכשהעלה את מחשבתו בפני הגויים האיכרים הפולנים תושבי המקום, הם התנגדו בכל תוקף, וטענו מכיון שהם זכו להרבה נסים במקום, הם תלו את הנסים בזכותו של החפץ חיים, והאמינו שכל זמן שהצדיק קבור במקומם, לא יקרה להם שום דבר רע, ולכך לא היו מוכנים ליתן לו רשות להעביר את הקבר.

(רבי פנחס טייץ זצ"ל רבה של אליזבט שבניו ג'רוזי, היה חבר באגודת הרבנים של ארה"ב, ארגון של רבנים ואנשי תורה, שייצג נאמנה את היהדות החרדית בארצות הברית. בשנות השואה הקימה אגודת הרבנים את ועד ההצלה, גוף שעזר להציל רבנים מארצות הכיבוש הנאצי.

רבי פנחס טייץ היה בצעירותו בן בית ומתלמידיו של רבי יוסף רוזין הרוגוצ'ובי בעל צפנת פענח ואף כתב את במבוא לספרו על תולדותיו של הצדיק. ושם הוא מספר: כי מספר התשובות שהשיב הרוגוצ'ובי היה גדול מאד, ולפי הערכה יגיע מספרם לבין ארבעים וחמישים אלף, הוא ידע וזכר את כל התשובות שהשיב, וזכר את השואל את השאלה, את הזמן ואת תוכן תשובתו. והנה יום אחד הגיע צרור מכתבים כ"כ גדול שהדוור לא היה יכול להכניסם בתיבת הדואר, והניחם על האסקופה, כשהגעתי לבית רבנו, הגבהתי את צרור המכתבים, והיו שם ששה עשר מכתבים, ושש גלויות כפולות, הרוגוצ'ובי התיישב מיד לשלחנו, וכעבור בערך שעה וחצי, היו כל התשובות מוכנות למשלוח, מבלי שנוקק לעיין בספר כל שהוא עכ"ל.

פעם סיפר הרב פנחס טייץ זצ"ל חלה הרוגוצ'ובי ונצרך לנסוע לפטרבורג לדרוש ברופאים, אך לא הבה מחמת שזה יגרום לו לביטול תורה של כמה שעות, הנסיעה וכו' לכן החליט ללכת לרופא מקומי. ולאחר זמן נצרכה הרבנית לרפואה לנסוע לשם, ובאו והודיעו לו שצריכים לנסוע עם הרבנית, ואכן נסע לשם ברכבת נסיעה של ארבע שעות, ומחשש שבריפוד הכסאות של הרכבת יש שעטנו עמד כל הנסיעה.

כמה שהרבנית הפצירה בו שלא יסע איתה, אמר לה ומכבדה יותר מגופו.

ובחזרתו שאל התלמיד את רבו ילמדנו רבינו מדוע לפני זמן סירב לנסוע ועתה הצטרף לנסיעת הרבנית? אמר לו הרב: בתמיה והרי נפסק להלכה 'ולרפאותה', שנתחייבתי לדאוג לרפואתה, וא"כ צריך אני לעשות כל ההשתדלות לכך, וא"א לצאת ע"י שליח.

בצעירותו הצליח הרב טייץ לברוח מחמס הנאצים ימ"ש ובא לארה"ב לאליזבט בניו ג'רזי שם שימש הרב אלעזר מאיר פרייל זצ"ל מחבר ספר המאור. ולפני פטירתו היתה בקשתו האחרונה של הרב פרייל, שהחנן של בתו הגדולה מרת בתיה, אם יהיה ראוי לכך ימלא את מקומו ברבנות העיר,

הרב פרייל נפטר בערב סוכות תרצ"ד, וכשנה לאחר מכן ט' שבט תרצ"ה נשא רבי פנחס את בתו של הרב לאשה, ומילא את מקומו ברבנות העיר, ושימש רבה של העיר כ-60 שנה, בהן הצליח לחולל מהפכה בחיי הדת ולייסד מוסדות תורה וחינוך על טהרת הקודש.

הרב טייץ לא נח ולא שקט כדי לקרב עוד יהודים לצור מחצבתם. היו הרבה יהודים באמריקה שאע"פ שנתגדלו אצל הורים יראים ושלמים, אבל אט אט התרחקו מדרך אבותם, היה קשה לשכנע אנשים כאלה, לקחת גמרא וללכת לבית המדרש, הם כל כך התרחקו מהיהדות, עד שגם אם יתעורר בקרבו איזה רגש יהודי, כמיהה ליהדות ללמוד דף גמרא, מכל מקום הבושה הגדולה מפני בני ביתו וחבריו, מנעו אותו מכך.

הרב טייץ הכיר וידע שרבנות ישראל הפוזרים בארה"ב שכבר נותקו מהשרשרת הזוהב, אבל עם התיישבות דעתם, מתעוררים בקרבם אי אלו געגועים לדבר יהודי, והם משתיקים את צמאונם בזה בשמיעת איזה דבר משחק באידיש המשודר להם ברדיו.

הרב טייץ חשב ושקל בדעתו מה לעשות, עד שעלה בדעתו רעיון גאוני. הוא בדק ומצא שהזמן הכי מוכשר ללימודים הוא דוקא במוצאי שבת, העולם נח מד"ת אנשים עוסקים בסעודות ומשתאות, הישיבות בטלות בתי המדרשות סגורים והעולם יושב ושומם ושומע לשידורים ברדיו, מדוע לא לפתם את המוחות של היהודים הללו לכל הפחות חצי שעה עם דברי גמרא וחז"ל? ומדוע לא לקרב את הלבבות באופן זה מעט מעט להשיבם אל המקור?

וממחשבה למעשה הוא דיבר עם מי שצריך לדבר, ובעקבות כך קיבל תוכנית ברדיו כל מוצאי שבת במשך חצי שעה ללמוד דף גמרא 'דף השבוע'.

הוא היה הראשון שהעז לנצל את הרדיו למטרות דת, ומשנת תשי"ב במשך למעלה משלושים שנה, מסר מעל גלי האתר אחת לשבוע שיעור גמרא, שאורכו חצי שעה את השידור שמעו בכל רחבי ארצות הברית בשיקאגו, בפלורידה, בלוס אנג'לס, כאשר נבדקה מידת הפופולריות של התוכנית, התברר כי יש לה כרבע מיליון מאזינים.

הדף השבועי הכה גלים, ואם חשב הרב טייץ ששומעי השיעור יהיו יהודים פשוטים מעמך בית ישראל, התברר שגם תלמידי חכמים רבנים ובני תורה בקהלות רבות ברחבי אמריקה היושבים בשבת תחכמוני היו שומעים בכל מוצש"ק את הדף השבועי. וזאת מפני, שהרבה יהודים פשוטים ממאזיניו שכבר רבות בשנים לא חלמו ללמוד גמרא, נעשו פתאום למנגחים את רבני קהלתם בהלכה, וביום א' היו באים אל רבם לבית המדרש וגמרותיהם בידיהם לפלפל עמו במה ששמעו בשיעור ולא הבינו בשידור שהיה אמש. מובן שלמראה התנפלות של מחנה המפלפלים החדש הזה, היה על הרב ללמוד היטב בעצמו את הדף ולשמוע את השיעור במוצאי שבת, להגיע ביום א' מוכן.

רבי פנחס טייץ היה מרבה לנסוע לרוסיה, ובמשך השנים תשכ"ד תשמ"ד נסע כ-22 פעמים לרוסיה, והצליח ליצור קשרים חשאיים עם אנשי השלטון, הוא העביר אלפי פריטים של תשמישי קדושה, סידורים טליתות תפילין ומזוזות ליהודי רוסיה בימי מסך הברזל, תוך סכנת נפשות ממשית, באחד מביקוריו נעצר בידי סוכני הק.ג.ב. הפ ערכו חיפושים בכליו, חקרו ואיימו, אך לבסוף שחררו אותו בשל היותו נתין אמריקאי, אך גם לאחר שחש על בשרו את אימת השלטונות לא חשש להגיע.

הרבי מחב"ד היה שולח דרכו ליהודי רוסיא תשמישי קדושה, ומעביר דרכו מסרים ליהודים שמעבר למסך הברזל. והם היו מעבירים דרכו מסרים לרבי מחב"ד.

פעם העביר הרבי מחב"ד על ידי שליח לרבי פנחס טייץ חבילה של תשמישי קדושה, והוסיף לשלוח גם ספר תניא קטן, והשליח אמר לו בשם הרבי מחב"ד שאת התניא הזה יחזיק תמיד בכיסו ולא יתננו לשום אדם.

הרב טייץ לא היה חסיד חב"ד אך תמיד עשה את שליחותו של הרבי מחב"ד כשהמדובר היה לעזור ליהודים עם תפילין חומשים סידורים וכדומה, אבל בעניני חסידות לא התערב כלל, אבל היות והיתה בקשתו של הרבי עשה כרצונו, לקח איתו את ספר התניא.

והנה יום אחד כשיצא הרב טייץ מבית הכנסת הגדולה במוסקבה, התנפלו עליו שני אנשים ומשכו אותו בחזקה אל מכוניתם, הוא נבהל, כי מה לו עם בעלי הבולשת, והוא נזהר מאוד בכל דבר שיהיה חוקי.

האנשים הרגיעו אותו מיד, באמרם שהנם אנשי חב"ד ונאלצו לעשות כך כדי להסתיר את עצמם ממרגלים הנמצאים בכל מקום, והם מוכרחים לבקש טובתו שימסור להרבי שיתן להם עצם תיכף מה לעשות בצרתם.

אחד סיפר, שהוא בסכנה גדולה, כי נודע לו שמחפשים אותו, והוא מוכרח לברוח, אבל אם יברח תיבטל לגמרי כל עבודת המחתרת של חב"ד.

השני אמר, שברצונו לעלות לארץ ישראל, ואם יגיש לשלטונות בקשה על זה, ספק אם יקבל רשיון, אבל זה ברור שיפסיקו מחייתו ואפשר שישאר קרה מכל צד, והרבו לפניו בבכיות ותחנונות.

הרב טייץ סיפר להם, שהרבי משתמש עמו למשלוח תפילין וספרים, והפעם גם נתן לו ספר תניא, הם שאלו אותו אם ספר התניא אצלו? אמר להם כן, והוציא את הספר הקטן מכיסו הם התרגשו מאוד חיבקו ונשקו את הספר, והנה אחד פתח את הספר להביט בו והנה הוציא תרועת קול משונה, הרב טייץ נבהל, ושאלו מה קרה לך? הוא השיב כבר יש לי תשובת הרבי על בקשתי, הוא הראה להרב טייץ אשר בפתחו את ספר התניא ראה דף אחד מקופל, וראה לשמחתו שהרבי קפל את הדף אחרון, דף קסב שתחלתו המלים "שהשעה דחוקה לו ביותר ואי אפשר לו להמתין". הרבי מצוה לי לברוח.

כשמוע היהודי השני את הנעשה, קרא בחיל אל חברו אנא אולי יש שם תשובה גם בשבילי, חבירו לא היה צריך לחפש הרבה, פשפש ומצא מיד עוד דף אחד מקופל, בליקוטי אמרים דף לח ובראש הדף כתוב לאמר "להכנס לארץ". באותו יום הגיש בקשה לצאת לארץ ישראל.

הרב טייץ אמר, את התניא השארתי אצלי ובכל פעם כשמזדמן לו ללמוד בו הוא נזכר בהתרגשות בשליחות השמימית הזאת.

הרב טייץ הוא בן דודו של הרב יצחק זילבר זצ"ל מח"ס להשאר יהודי, שעזר לו רבות כשהיה מעבר למסך הברזל.

הרב פנחס מרדכי טייץ זצ"ל נולד בליטא בשנת תרס"ח, ונפטר בשיבה טובה ה' טבת תשנ"ו.

מעלת לימוד התורה ביחס לשאר המצוות

אמרו חז"ל (ירושלמי פאה פ"א ה"א): על המשנה "ותלמוד תורה כנגד כולם" כל מצוותיה של תורה, אינן שוות לדבר אחד של תורה". ובאר הגר"א דהיינו למילה אחת של תורה. דהיינו שכל המצוות ביחד לא שוות ללימוד התורה.

וכך כתב הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פרק ג הלכה ג). אין לך מצוה בכל המצוות כולן, שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה, אלא תלמוד תורה שקול כנגד כל המצוות כולן.

מעלת לימוד התורה בשבת

כתב המקובל החסיד הרב רחמים שרים זצ"ל תלמידו של גאון המקובלים בירושלים הרב שאול חיים דוויק הכהן זיע"א בספרו שערי דרך החיים (ח"ג סימן קצה) וז"ל ושמענו מפי הרב יוסף חיים (הבן איש חי) שהלומד בשבת עולה י"ז אלף פעמים על החול מפי מגידי אמת עכ"ד.

וכתב בספר שיבת ציון (ח"ב רלג, להרה"ג בן ציון מוצפי שליט"א): א"ל מו"א המקובל רבי סלמן מוצפי זצ"ל שצריך לומר י"ז אלף רבוא כי כך שמע מפי חכמי הקבלה שבירושלים (וזאת עפ"י הכתוב בספר עץ חיים למהרח"ו ובתקוני הזהר ועוד)

ואם כן 17 אלף ריבוא הוא מאה שבעים מליון. לפי זה לימוד תורה של שעה אחת בשבת, שווה כמאה שבעים מליון שעות של חול".

ומה שכתב הבן איש חי (שנה ב בהקדמה לפרשת שמות) ששעה אחת בשבת שווה כאלף שעות בחול, אמר לו אביו זצ"ל שהוא לאו דוקא ובדרך הפלגה כתב כן, (כמו שאומרים 'חמץ אפילו באלף לא בטל', ובאמת שגם ביותר מאלף, אינו בטל).

חוברת זו שהנך אוחז בידך, נקראת בשקיקה על ידי כל שכבות הציבור, ורבים מוסרים מהם דרשות לציבור. ויש ביקוש להגדיל את התפוצה, כי אין הקומץ משיביע את הארי.

בסכום של 100 ₪ ניתן להדפיס כ-40 חוברות והנך שותף בזיכוי הרבים. של מאות שעות של לימוד תורה בשבת קודש, והכל יהיה נזקף לזכותך.

להקדשת חוברות

עם הנצחה לעילוי נשמת או לברכה

במחיר עלות ניתן להתקשר 054-8428679